

Illustrer : periodiek voor de alumni van de Universiteit Utrecht

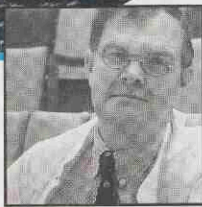
<https://hdl.handle.net/1874/404239>

illustrer 10

Wiljan van den Akker
Zondagskind
wordt voorzitter NWO
Geesteswetenschappen.

4

De opinie
Geneeskundestudenten snel
confronteren met praktijk.
Gesprek met Jeen Haalboom,
internist.

5

Vakgenoten
Scheikundigen kiezen
voor de industrie.

7

Water
El Niño, mangaanknollen
en antikalkapparatuur.
Drie verhalen over
het element water.

10-11

**Verder
in dit nummer:**

Nieuws	3
Frankrijkstudies	9
Geleerd in Utrecht	12
De groep	13
Illusterzake	14
Kwartaal	19
De zijsprong	20

Informatica en Management in september van start

Bedrijven gepolst over nieuwe opleiding

"We zijn een zevental bedrijven langsgeslagen met de vraag: wat verwachten jullie van een academisch opgeleide informaticus? Bij de opzet van Informatica en Management hebben we met die ondernemerswensen terdege rekening gehouden."

Volgens hoogleraar Jan van Leeuwen is de aanpak bij de inrichting van de nieuwe Utrechtse opleidingsvariant Informatica en Management zelden vertoond. "Als'handelsreizigers zijn we binnengestapt bij consultancyfirma's, bij logistieke bedrijven, bij het bank- en verzekeringswezen."

De meeste bedrijven toonden zich aangenaam verrast dat de universiteit naar hun wensen kwam informeren. Van Leeuwen: "Vaak bleek dat ze niet wisten wat Utrecht als universiteit te bieden heeft."

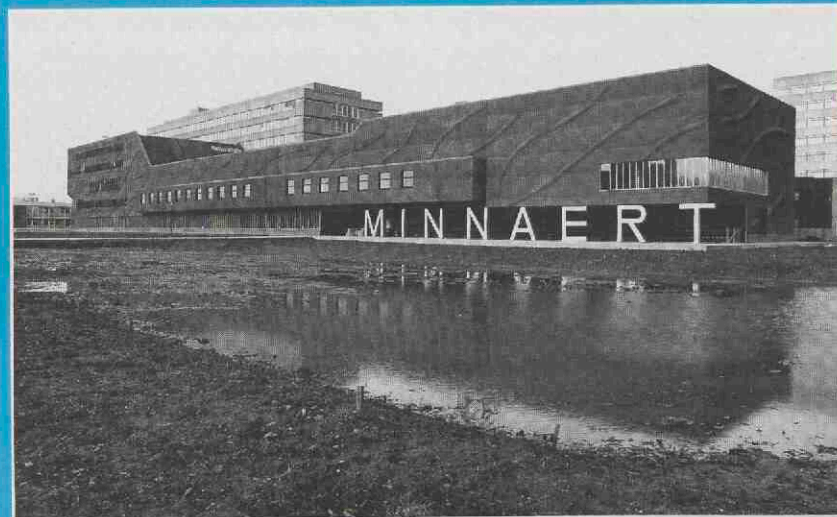
Informatica en Management gaat per 1 september 1998 van start. Studenten leren hoe ze de informatica kunnen toepassen in een context van bedrijfsprocessen en organisatiekunde. Er zit veel besiskunde en bedrijfsoriëntatie in het pakket. Die vakken worden gegeven in samenwerking met het Centrum voor Beleid en Management en het bedrijfsleven.

Van Leeuwen, tevens decaan van de faculteit

Wiskunde en Informatica, denkt dat Utrecht met deze aanpak een trend heeft gezet. "De maatschappelijke dynamiek in de informatietechnologie biedt de wetenschap ongekende mogelijkheden. We moeten wel de durf hebben om de drempel naar de buitenwereld te verlagen. Dat kan echt wel zonder dat het ten koste gaat van de wetenschappelijke onafhankelijkheid."

Anders dan de Volkskrant in februari meldde krijgen de studenten Informatica en Management geen baangarantie van de geraadpleegde bedrijven. Van Leeuwen: "Maar je kunt er zeker van zijn dat elke afgestudeerde aan het werk komt. De vraag naar hoog opgeleide IT-specialisten is gewoon enorm." De faculteit verwacht dat in september 40 studenten in deze variant van start gaan. (TG)

Informatie: Annemiek van Gorp, Budapest-
laan 6, 3584 CD Utrecht, (030) 2531422,
e-mail A.vanGorp@math.ruu.nl.

Het Minnaertgebouw aan de Leuvenlaan: nieuw onderkomen voor de faculteit Natuur- en Sterrenkunde.

Universiteitsdag 28 maart 1998

De Universiteitsdag voor afgestudeerden staat dit jaar in het teken van 'architectuur en onderwijs'. Er zijn excursies in De Uithof, naar de Kromhoutkazerne en de binnenstad. Stedenbouwkundige Art Zaaijer vertelt over de nieuwbouw van het Educatorium en het Minnaertgebouw. In dit nummer van Illuster alvast een kleine rondleiding en een uitgebreid programma. Zie pagina 6 en 14.

Wetenschap verveelt

Als wetenschapsjournalist voel ik me een bevoorrecht mens. Ik krijg toegang tot interessante mensen en plekken, mag dingen leren en doorvertellen, ben creatief bezig met taal, beeld en geluid, en ik word er nog voor betaald ook. Ik voel me zelfs een bevoorrecht journalist. Zo moet ik er niet aan denken dat ik mijn dagen zou slijten als parlementair journalist, temidden van het geneuzel en gezwets in Den Haag, of dat ik als sociaal-economisch verslaggever de retoriek van vakbondsfunctionarissen zou moeten doorgeven aan het publiek. Waarschijnlijk vinden collega's met deze specialismen op hun beurt dat zij beter af zijn dan ik – laat dat vooral zo blijven, stel je voor dat de waarheid tot ze zou doordringen.

Tegenover een kennis heb ik het eens zo verwoord: in andere takken van journalistiek gaat het nieuws over tienden van procenten, in de wetenschap hebben we het over ordes van grootte. Geen slepende onderhandelingen over een of ander verdrag, geen voortsudderende gijzelingszaken, geen wezenloze affaires over het privéleven van een of andere politicus, maar echt nieuwe dingen. Buckyballs, Magnetic Resonance Imaging, Internet, de Hubbletelescoop, allemaal dingen die vijftien jaar geleden in het geheel niet bekend waren en nu een belangrijke rol spelen in de wereld. Hoewel ik mijn vak nog steeds het mooiste vak ter wereld vind, slaat bij mij als consument van nieuws over wetenschap langzamerhand de verveling toe. Na de discussies over reageerbuisbevruchting, genetische manipulatie, draagmoeders, bejaarden met kinderwens en foetussen zonder hoofd, nu een discussie over het onderwerp 'klonen'? Moet ik dat óók volgen, moet ik daar óók aan meedoen, moet ik daar óók iets van vinden? Wat interesseert mij de zoveelste reinigingstechniek voor een of ander obscuur milieuprobleem; en moet ik dat stuk over wéér een volstrekt uniek en raadselachtig kosmisch object echt lezen? Waarom staat die mallotige vliegende windmolen in de krant, als iedereen direct begrijpt dat zo'n ding nooit van de grond komt? Wetenschap, althans in de kranten, begint te lijden aan hetzelfde euvel als sport: er is te veel ruimte voor. Als alle belangrijke en interessante zaken zijn behandeld, moeten er nog gaten worden gevuld. Dan krijg je lange interviews en berichtgeving over zaterdagamateurs. Met minder pagina's worden de wetenschapsbijlagen lezenswaardiger.

Herbert
Blankesteijn,
wetenschaps-
journalist

'Verkeerde vakken gedaan!'

De sprong

Afgestudeerd, en dan?

Naam: *Ida Dral (29)*
Opleiding: *Algemene sociale wetenschappen*
Afgestudeerd: *Zomer 1994*
Baan: *Onderzoekster*

Werk genoeg, ervaring genoeg, maar de baan van haar leven heeft ze nog steeds niet gevonden. Ida Dral wil werken op niveau. Ze zoekt een baan waarin ze al haar capaciteiten kan gebruiken, en 'echt' moet nadenken.

Misschien komt het, zegt ze, doordat ze de verkeerde afstudeerrichting heeft gedaan. Dral is namelijk niet gaan studeren vanuit een beroepsperspectief. Ze heeft gekeken naar wat ze leuk vond. En heel lang was dat ontwikkelingswerk. Dus koos ze aanvankelijk voor een specialisatie bij antropologie en deed een half jaar onderzoek in Trinidad. Bij thuiskomst begon de twijfel. Ze besloot toch maar af te studeren op een meer sociologisch onderwerp. Ze volgde wat vakken, las boeken, maar voor het schrijven van de scriptie had ze geen tijd meer. De zes jaar studie zat erop. En toen begon het. Dral had allerlei soorten baantjes om maar genoeg geld te verdienen voor de studie. Maar die schoot helemaal niet op. Dus besloot ze, zomer 1994, om haar scriptie in één klap af te maken. Ze las in de krant iets over een beleidsnota van professor

Entzinger over inburgering en wist: daar moet het over gaan. Twee maanden later was de scriptie af. Daarna ging ze gewoon verder met haar baantjes. Totdat ze het zat was en een uitkering aanvraag. Maar na een maand thuiszitten, vloog ze tegen de muur op van verveling, en toog weer naar het uitzendbureau. Dral kon als office-manager terecht bij een onderzoeksschool van Scheikunde. Ze ging met veel enthousiasme aan het werk, maar na verloop van tijd begon het weer te knagen. Het was, opnieuw, werk beneden haar niveau. Toen haar contract afliep en haar gevraagd werd of ze verlenging wilde, heeft ze bedankt. Vooral om eindelijk op zoek te kunnen gaan naar de baan die ze helemaal ziet zitten. Inmiddels assisteert Dral bij een grootschalig onderzoek naar armoede en sociale uitsluiting. Ze vindt het leuk, maar het bevredigt weer niet helemaal. "Ik heb een beetje spijt dat ik geen ASW arbeid en organisatie heb gedaan", zegt ze nu, "dan had ik wat makkelijker de IT-wereld in gekund, of bij organisatieadviesbureau's kunnen gaan werken. Ik weet zeker dat ik dat goed zou kunnen, maar ik heb tijdens mijn studie gewoon de verkeerde vakken gedaan!" (MB)

Illustrerzijde

Citaten uit de krant

Maarten van Rossem, hoogleraar faculteit Letteren in HP/De Tijd

"Populariseren van de wetenschap doe ik deels uit ijdelheid. Maar ik heb ook de behoefte iets uit te leggen. De journalistiek heeft de neiging iedere dag het wiel uit te vinden, dan is het goed als mensen zoals ik de rol van maatschappelijk geheugen vervullen."

Leon Claessens, afgestudeerd geoloog en dinosaurus-onderzoeker, onlangs aangesteld aan Harvard University in NRC-Handelsblad

"Ik moet in Harvard elke maand maar zien hoe ik de eindjes aan elkaar knoop met lezingen en klusjes. Maar anderzijds: wie mag er nou op kosten van de zaak naar de verste uithoeken om te graven? Binnenkort Groenland, gedropt met een heli. Ik heb zelfs gehoord dat ijsberen er een reëel risico zijn. Dat zijn dingen waarmee je in de kroeg kunt aankomen."

Pauline Hörmann, coördinator van de beroepsopleiding van het Centrum voor Frankrijkstudies in het Parool

"Nederlanders kennen noch de Franse taal noch de Franse cultuur. Een Nederlandse zakenman is snel en efficiënt. Het motto is

niet lullen maar poetsen. Tijd is geld. Een Fransman moet je juist in de week leggen, hem vertellen hoe aardig een fusie met zijn bedrijf kan zijn. De Nederlander belt een Fransman gerust om één uur 's middags op. Hij begrijpt niet dat deze tussen twaalf en drie zit te lunchen."

Theo van Vroonhoven, hoofd chirurgie van het AZU

in het Utrechts Nieuwsblad
"Toen ik hoorde dat Cerfontaine de nieuwe president-directeur van Schiphol werd, sloeg mijn hart een keer over. En dat is voor een mens meestal geen goed teken. Voor mij zal hij voorlopig nog synoniem met het AZU blijven. Nog nooit heb ik meegemaakt dat een heel ziekenhuis bedroefd is om een vertrek. En zijn verdiensten beklijven absoluut, geen twijfel aan. Hij heeft goed voor zijn *Nachwuchs* gezorgd."

Peter van der Krogt, kaarthistoricus bij de uitgave van het eerste deel van de nieuwe editie van Koeman's Atlantes Neerlandici in Trouw

"Koeman was een pionier op het gebied van de atlasbibliografie. Hij was de eerste die een beschrijving gaf van alle bekende atlanten van Nederlandse oorsprong. Hij heeft de basis gelegd voor de vernieuwde uitgave, 'de Koeman' is een merknaam geworden. Daarom heb ik zijn naam in de titel gebruikt. Het werk van Koeman was het eerste boek in Nederland dat met de computer werd

gemaakt. Ik heb natuurlijk een enorme technologische voorsprong. Vergeleken met de huidige apparatuur moest Koeman het nog doen met kleitabletten."

Jan van der Leun, emeritus hoogleraar in de dermatologie en voorzitter van de VN-commissie voor aantasting van de ozonlaag in Trouw

"Een toenemend aantal instanties vindt dat het wetenschappelijk onderzoek zich moet richten op het oplossen van de problemen van de mensheid. Had het onderzoek dat al een eeuw lang zo gedaan, dan zou de mensheid nu inderdaad minder problemen hebben: wij zouden niet weten van het bestaan van de ozonlaag en evenmin van het broeikas-effect."

Paul Schnabel, hoogleraar geestelijke gezondheidszorg en volksgezondheid in Trouw

"In Nederland is de wetenschap geheel vrijwillig een Amerikaanse kolonie geworden. Publicaties in het Engels zijn verplicht geworden en Nederlandse publicaties tellen nauwelijks nog mee. Jonge onderzoekers die geen ander Engels kennen dan wat ze op school en van de tv geleerd hebben, moeten in een klompentaaltje nadoen wat Amerikanen zelf al eerder onderzocht hebben."

Promotor wil specialisten met onderzoekservaring

Met zeven promoties in het afgelopen jaar is internist Willem Erkelens uitgeroepen tot promotor van het jaar. De faculteit Geneeskunde staat wat het aantal promoties betreft, al jaren op eenzame hoogte.

Het leeuwendeel van de medische proefschriften is gebaseerd op onderzoek in het laboratorium. Des te opmerkelijker dat een praktizerend specialist in het promotieklassement van 1997 alle fulltime onderzoekers uit zijn faculteit de loef afsteekt. Niet dat Erkelens dat als een grote prestatie beschouwt. "Het is een beetje toeval dat ik vorig jaar zo vaak in het Academiegebouw moest optreden. Normaal kom ik niet verder dan twee à drie promoties per jaar." Maar hij is wel blij met de publiciteit die het Academisch Ziekenhuis Utrecht (AZU) nu krijgt als vooraanstaand centrum van patiëntgebonden onderzoek. "Onze slogan is dat het onderzoek in het AZU

het hele gebied van moleculair tot mens bestrijkt. Dat is in de praktijk ook zo, maar wat promoties betreft zijn de laboratoriumonderzoekers in het algemeen een stuk productiever dan de specialisten. Logisch, want die laatste moeten hun tijd verdelen tussen het onderzoek en de zorg voor patiënten."

De meeste promovendi van Erkelens zijn specialisten-in-opleiding die voor of tijdens hun opleiding enkele jaren wetenschappelijk onderzoek doen. Dat past helemaal in de visie van de Utrechtse endocrinoloog, die vindt dat specialisten ook het onderzoek in hun vingers moeten hebben. "Ik vind dat er op dat gebied te weinig eisen worden gesteld. Je kunt in Nederland internist worden zonder zelfs maar een wetenschappelijk artikel te hebben geschreven. Ik ben ervan overtuigd dat je een betere arts wordt als je ook een tijd als onderzoeker met je vak bezig bent geweest." (EH)

Eredoctoraat voor Almond en Barnett

Tijdens de diesviering van de universiteit op 26 maart krijgen de Britse filosoof Brenda Almond en de Canadese neuroloog Henry J.M. Barnett een eredoctoraat van de Utrechtse universiteit.

Almond (1937) is hoogleraar Ethiek en Sociale Filosofie aan de universiteit van Hull. Zij is voorgedragen door de faculteit Wijsbegeerte (erepromotor: prof. dr. F.R. Heeger). Almond houdt zich in haar publicaties bezig met het verband tussen fundamentele filosofie en maatschappelijke kwesties. Zo heeft zij het perspectief van een feministische ethiek en filosofie uitgewerkt op gebied van voortplantingstechnieken en persoonlijke relaties. Daarmee sluit haar onderzoek aan bij de activiteiten van het Utrechtse onderzoeksprogramma 'Normatieve argumentatie, in het bijzonder met betrekking tot problemen op biomedisch terrein'. Almond werkt samen met

Utrechtse wetenschappers, onder meer van het Interfacultaire Centrum voor Bio-ethiek en Gezondheidsrecht.

Barnett (1922), directeur van het John P. Robarts Research Institute in Canada, is voorgedragen door de faculteit Geneeskunde (erepromotoren: dr. J. van Gijn en dr. C.A.F. Tulleken). Hij trok de aandacht met een aantal klinische onderzoeken op het gebied van ziekten van de bloedvaten in de hersenen, zoals herseninfarcten en -bloedingen. Hij onderzocht mogelijkheden om een dreigende beroerte te voorkomen, bijvoorbeeld door het gebruik van aspirine of het operatief aanbrengen van een bypass in de hersenen. Barnett heeft over zijn onderzoek op het terrein van cerebrovasculaire ziekten regelmatig contact met het Utrechtse Rudolf Magnus Instituut voor Neurowetenschappen en met het Academisch Ziekenhuis Utrecht. (AH)

Fons Cremers: docent van het Jaar

Fons Cremers, docent moleculaire celbiologie, kreeg begin januari tijdens de conferentie 'Het Onderwijs Meester' de docentenprijs 1997-98. De Utrechtse Biologen Vereniging (UBV) droeg hem voor. "Hij staat bijna te zingen en te dansen in de gang als een student iets interessants gevonden heeft."

Goed onderwijs bestaat bij de gratie van goed onderzoek, vindt Cremers. Hij beschouwt zichzelf als schakel tussen onderzoekers en studenten. "Ik bof dat ik in een goede onderzoeksgroep werk. Ik doe zelf maar weinig onderzoek, maar ik volg het wel op de voet. Daar ben ik enthousiast over en dat probeer ik over te brengen op de studenten." Cremers vraagt zich af of je eerstejaars nog wel hoorcolleges moet geven. "In de tweede fase van het vwo krijgen ze een kwartier onderwijs,

en dan moeten ze voor zichzelf of in groepen werken. Dat zou op de universiteit ook veel meer moeten gebeuren." Cremers probeert het practicum weer in de propedeuse te krijgen. "Het kost veel tijd, mensen durven het niet aan. Practicum geven voor 180 studenten!" Voor Cremers is het een nieuwe uitdaging. "Ik vind practicum heel belangrijk voor de celbiologie. Zo leren studenten hun theorie, die vaak heel abstract is, beter begrijpen." "Goed doceren", zegt Cremers tenslotte, "is niet alleen kennisoverdracht, maar ook het toepassen van de kennis, het plaatsen van de kennis in een maatschappelijke context en het leggen van verbanden tussen de verschillende vakken. Een goede docent kijkt over de grenzen van zijn eigen vakgebied heen." (MB)

Sonnenborgh wordt museum

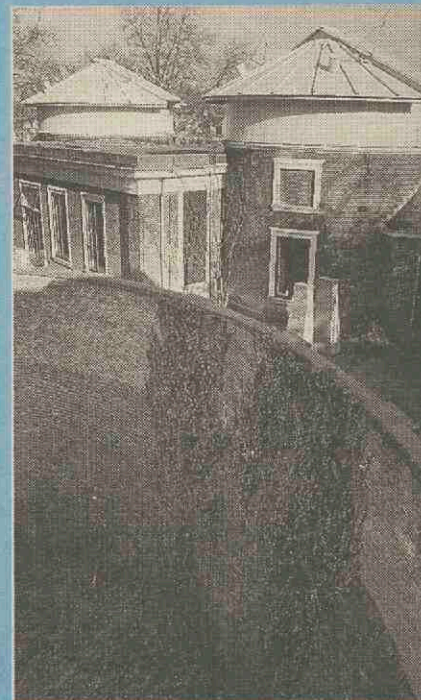
De gemeente Utrecht heeft onlangs 3,5 miljoen gulden beschikbaar gesteld voor restauratie van

Nederlands oudste koepelsterrenwacht, de Sonnenborgh.

Het komende jaar wordt de sterrenwacht verbouwd tot een museum en krijgt dan een sleutelfunctie binnen het Utrechtse museumkwartier.

De Sonnenborgh is gebouwd op een in 1552 aangelegd verdedigingsbolwerk langs de Maliesingel.

In de negentiende eeuw werd er onderzoek gedaan door het KNMI en de Universiteit Utrecht.

Alliantie met Yamanouchi

Onderzoeksgroepen in Utrecht, Leiden en Groningen gaan in opdracht van het Japanse bedrijf Yamanouchi onderzoek doen naar nieuwe methoden om geneesmiddelen toe te dienen. Met deze alliantie tussen wetenschap en bedrijfsleven is ruim 25 miljoen gulden gemoeid.

Doel van de samenwerking is het ontwikkelen van dragers voor geneesmiddelen tegen chronische ontstekingsziekten zoals eczeem, reuma en aderverkalking. Voor deze ziekten zijn weliswaar goede geneesmiddelen beschik-

baar, maar het is vaak een probleem om die medicijnen op de juiste plaats in het lichaam in te zetten. Om de middelen beter te 'richten' zouden zij moeten worden gekoppeld aan dragermoleculen die specifiek op zoek gaan naar doelwitcellen in de ontstekingshaard. Een deel van de ruim 25 miljoen gulden die met dit project gemoeid zijn, komt voor rekening van het Ministerie van Economische Zaken. Dit heeft uit het fonds voor Bedrijfsgerichte Technologie tien miljoen gulden beschikbaar gesteld. (EH)

Egyptoloog in zaken

De vorig jaar in het leven geroepen Holding Universiteit Utrecht BV wordt op korte termijn uitgebreid met twee nieuwe BV's. Het gaat om bedrijfjes op het gebied van geneeskundig patiëntenonderzoek en Egyptologie.

De opvallendste nieuwkomer in het rijtje Utrechtse BV's is U-CCER Production BV van Egyptoloog prof. dr. D. van der Plas uit de faculteit Godgeleerdheid. Van der Plas en zijn medewerkers hebben de afgelopen jaren een grote expertise opgebouwd in het digitaliseren van hiërogliefen. Resultaat van die activiteiten is een softwarepakket dat wetenschappers in staat stelt om met hiërogliefen op de tekstverwerker te werken. Behalve op de verkoop van deze software gaat de nieuwe BV zich richten op de productie van cd-roms. Met een subsidie van acht ton van de Europese Unie worden tien cd-roms geproduceerd over Egyptologische collecties in Europese musea.

In de faculteit Geneeskunde is de oprichting in voorbereiding van U-Trial BV, een bedrijfje dat zich bezig gaat houden met het uitvoeren van

'klinische trials'. In die trials worden in opdracht van farmaceutische bedrijven de effecten onderzocht van nieuwe geneesmiddelen bij gebruik door patiënten en proefpersonen. In U-Trial, dat zal worden geleid door prof. dr. D. Grobbee van het Julius Centrum voor Patiëntgebonden Onderzoek, zullen ook enkele 'privé'-stichtingen worden ondergebracht van medische hoogleraren die op dit moment klinische trials in eigen beheer uitvoeren. De nieuwe ondernemingen zullen worden ondergebracht in de speciaal voor dit doel opgerichte Universitaire Holding. Daarin bevinden zich ook de vier al langer bestaande BV's, te weten U-BiSys en Octopus bij Geneeskunde, U-Pither bij Diergeneeskunde en U-Cat bij Scheikunde. De Holding is in het leven geroepen om initiatieven te bundelen waarin wetenschappers hun kennis op commerciële basis willen gaan exploiteren. Zij beheert niet alleen de aandelen die de universiteit in de BV's bezit, maar is ook bedoeld om beginnende wetenschappelijke 'ondernemers' van advies te dienen. (EH)

Van den Akker voorzitter NWO Geesteswetenschappen

‘Die ene vent die de tijd krijgt om een mooi boek te schrijven’

Van bovenaf opleggen welk onderzoek er gedaan moet worden? Dat moet je nooit doen, vindt prof. dr. Wiljan van den Akker. De hoogleraar moderne Nederlandse letterkunde is onlangs door NWO benoemd tot voorzitter van het gebiedsbestuur Geesteswetenschappen. “Het gaat om die ene vent die de tijd krijgt om een mooi boek te schrijven.”

ALETTE VAN DOGGENAAR

Prof. dr. Wiljan van den Akker (43) is, zoals zijn moeder altijd al zei, een echt zondagskind. “Ik heb maar twee keer in mijn leven gesolliciteerd en beide keren kreeg ik nul op het rekest”, vertelt hij, “verder ben ik altijd overal voor gevraagd.” En dat waren niet de minste functies. Op zijn tweeëndertigste werd hij, net gepromoveerd, uitgenodigd om te solliciteren naar de functie van hoogleraar moderne letterkunde bij de vakgroep Nederlands. Hij is gevraagd om voorzitter te worden van het Utrechtse onderzoeksinstituut voor Geschiedenis en Cultuur (OGC). En nu heeft de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) hem aangezocht om voorzitter te worden van het gebiedsbestuur Geesteswetenschappen. Dat betekent dat

hij de komende drie jaar mede richting zal geven aan het door NWO gefinancierde onderzoek in de filosofie, de theologie en de letteren.

Hoe vereerd is hij eigenlijk met deze benoeming?

“Wat ik heel leuk vond is dat ik een brief kreeg van het college van bestuur waarin ze mij van harte feliciteren en succes wensen. Dan is je ijdelheid gestreeld”, moet hij bekennen. “Maar dat vereerde gevoel duurt heel kort”, voegt hij er onmiddellijk relativerend aan toe. “Al heel snel komt er iets anders voor in de plaats, namelijk de gedachte aan wat je allemaal moet gaan doen. De koers uitstippelen voor het geesteswetenschappelijk onderzoek. Dat is volgens mij niet hetzelfde als van bovenaf opleggen welk onderzoek er verricht moet worden. Dat moet je nooit doen”, zegt Van den Akker. Wat dat betreft is hij buitengewoon kritisch over het beleid van minister Ritzen. “Die geeft aan welk onderzoek gewenst is, en vervolgens laten onderzoekers alles liggen waar ze mee bezig waren en vliegen als een zwerm op het geld af. De minister gebruikt NWO zo langzamerhand als een eigen orgaan dat moet uitvoeren wat hij belangrijk vindt.” Van den Akker is heel cynisch over die koers. “Het is een verkeerde visie op een organisatie als NWO.”

Wat moet de taak van NWO dan zijn?

“Makelaar zijn en mogelijkheden scheppen”, vindt Van den Akker. “NWO moet stimuleren, maar vooral niet dirigistisch worden. Ik heb veel liever dat het veld zelf aangeeft waaraan het behoefte heeft.” Daarbij hebben de geesteswetenschappen een op de eigen aard toegesneden benadering nodig. “De neiging bestaat om steeds grotere programma’s te maken. Kijk naar wat er gebeurt met de dieptestrategie, de selectie van vijf tot tien top-onderzoekprojecten door minister Ritzen. Daarbij gaat het om veel geld en veel massa.” Het is logisch dat de alfawetenschappen daar buiten vallen, volgens Van den Akker. “Wij zijn veel kleinschaliger van aard. Hoe moeten de kunsthistorici in Nederland plotseling negen miljoen absorberen? Door honderd promovendi aan te stellen en tweehonderd post-docs? En wat doen we daarna met die mensen? Wij hoeven dat geld niet op die manier. Wij willen kleinere programma’s kunnen maken. Zodat die ene vent de tijd krijgt om een mooi boek te schrijven. Dan krijg je bijvoorbeeld een boek als Jacob van Maerlant van Frits van Oostrom. Niemand in Nederland heeft een signaal gegeven dat dat boek er zou moeten komen, maar inmiddels zijn er tweehonderdduizend exemplaren verkocht en heeft het zelfs de AKO-prijs gewonnen.” De geesteswetenschappen hebben de tijd niet mee, maar als ze willen overleven moeten ze vooral met goede plannen komen, denkt Van

den Akker. “Niet in de defensie, niet gaan mokken, geen Calimero spelen, want dan krijg je niks. Niemand zit daar op te wachten. Het veld is alleen gebaat bij goede haalbare plannen en interessante producten.” Geesteswetenschappers daartoe uitdagen, ziet Van den Akker als zijn belangrijkste taak bij NWO.

Hoeveel macht denkt hij te ontlenen aan zijn voorzitterschap?

“Wie de macht wil hebben moet secretaris worden”, zegt hij schertsend, “dat wisten de communisten al. Maar laat ik het zo zeggen: meer macht dan als ik het niet was geworden.” Het zal druk worden. Maar ondanks al zijn bestuurlijke verplichtingen en zijn bemoeienissen met het onderzoek van anderen wil Van den Akker zijn eigen onderzoek nog niet

Niet in het defensief

loslaten. Tot een uur of elf 's ochtends is hij onbereikbaar. Dat is heilige tijd die hij uitsluitend besteedt aan wat moet uitmonden in een nieuwe geschiedenis van de poëzie. Een gat in de markt blijktbaar, want de uitgever bood hem en zijn Groningse collega Gillis Dorleijn onmiddellijk een contract aan om er een dik boek van te maken. “Op onze blauwe ogen”, zoals Van den Akker zelf zegt. Zijn eigen belangstelling is in de loop van de tijd wel wat verschoven. In zijn proefschrift over de dichter Nijhoff bleef hij nog voor een belangrijk deel bij de teksten zelf. Dit nieuwe boek wordt veel sociologischer van aard. Dorleijn en hij hebben eens bekeken hoeveel poëzie er nu eigenlijk verschenen is in de periode 1900 tot 1940 en welke dichters uiteindelijk in de canon belandden. “Wat wij steeds meer ontdekken is dat canonvorming niet achteraf gebeurt, via de middelbare school en de universiteiten, het gebeurt op het moment zelf”, vertelt Van den Akker. “En wat ons ook opvalt: ondanks de sterke verzuiling zijn het vooral de niet-verzuild schrijvende dichters die bekend worden. Dat komt vooral doordat ze terecht kunnen bij de evenmin verzuilde belangrijke tijdschriften en uitgevers. Zo krijg je een interessant verhaal over het spanningsveld tussen literatuur en wereldbeschouwing. Hoe gaan de dichters daarmee om? Wat zijn de mechanismen die een rol spelen, wie zijn de machthebbers in het spel? De dichters en de teksten blijven uiteindelijk het alfa en omega, maar er is een heel veld omheen dat ook belangrijk is.” Zijn belangstelling mag dan verschoven zijn, poëzie blijft zijn grote liefde. “Met goede poëzie kun je op zo’n korte manier zulke essentiële dingen aanroeren. Precies raak prikken in het menselijk bestaan. Dat blijf ik prachtig vinden.”

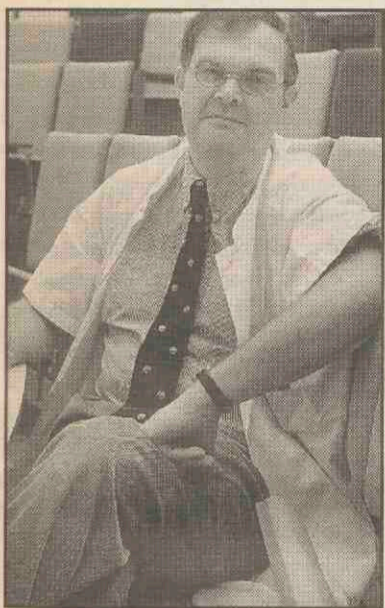
Wiljan van den Akker: “Met goede poëzie kun je precies raak prikken in het menselijk bestaan.”

'Medische studenten snel confronteren met praktijk'

De opinie

Een wetenschapper spreekt zich kritisch uit

Naam: dr. Jeen Haalboom (47)
Functie: internist, universitair
hoofddocent en chef de polyclinique

In 1999 wordt in de faculteit Geneeskunde een volledig nieuw curriculum geïntroduceerd, met al in het begin van de studie veel aandacht voor concrete ziekteverschijnselen. Dr. Jeen Haalboom, die zich als lid van de facultaire opleidingscommissie in het verleden regelmatig kritisch toonde over het Utrechtse onderwijs, is enthousiast over de daadkrachtige aanpak van het nieuwe faculteitsbestuur.

ERIK HARDEMAN

"Ik heb in het verleden herhaaldelijk geroepen dat we in Utrecht hoognodig wat aan het onderwijs moesten doen. Het was in mijn ogen veel te theoretisch en het was ook wel erg traditioneel. Tot 1996 was in grote delen van de faculteit geen hand op elkaar te krijgen voor een andere aanpak. Wij leidden toch goede artsen op, was het klassieke weerwoord. En daar kon ik weinig tegenin brengen, want ook ik vind dat we in Utrecht altijd goede artsen hebben afgeleverd. Het kon alleen nog zoveel beter. Gelukkig ziet het er nu naar uit dat Utrecht vanaf volgend jaar een prachtig curriculum heeft waarin theorie en praktijk op een goede manier samengaan en waarin veel meer nadruk komt te liggen op kleinschalige onderwijsvormen." Het initiatief voor het opstellen van een nieuw curriculum was afkomstig van het faculteitsbestuur dat in augustus 1996 aantrad. Al vijf jaar eerder had de toenmalige visitatiecom-

missie geoordeeld dat het Utrechtse geneeskunde-onderwijs te theoretisch was en dat de kliniek te weinig aan bod kwam. Haalboom: "Met die kritiek was weinig gedaan. De zogeheten commissie Raamplan '94 constateerde een paar jaar later dat studenten zich in de landelijke doctoraalprogramma's, en dus ook in Utrecht, maar ongeveer zeventig procent eigen maakten van de medische kennis waarover afgestudeerden in haar ogen minimaal moesten beschikken. Het was dus duidelijk dat er iets moest gebeuren."

"Dat de nadruk in Utrecht de laatste pakweg tien jaar zo sterk op de theorie heeft gelegen, heeft denk ik verschillende oorzaken. Ten eerste werd hier in 1987 een biomedisch profiel geïntroduceerd. Om in de bezuinigingsrondes van minister Deetman in de jaren tachtig het vege lijf te redden was Utrecht min of meer gedwongen om te kiezen voor een natuurwetenschappelijke oriëntatie van de Utrechtse studie. Gevolg was een curriculum waarin vooral in het begin veel nadruk ligt op medisch-biologische vakken. Studenten leren in hun eerste twee jaar dus enorm veel over de cel, maar dat het kapotte celletje dat zij onder de microscoop zien iets met die of die concrete ziekte te maken heeft, krijgen zij vaak niet te horen. Dat wordt ze pas in het derde of vierde jaar verteld. Op een moment dat de finesses van de celbiologie of de biochemie al weer een flink stuk zijn weggezakt." "Ik merkte dat zelf toen ik nog college gaf in het derde jaar. Je denkt dan dat je ervan uit mag gaan dat studenten met zo'n degelijke natuurwetenschappelijke ondergrond op moleculair niveau hun mannetje staan. Vergeet het maar. Ze hebben wel alles over de cel geleerd, maar ze hebben geen flauw idee wat ze met die kennis aanmoeten. Als ik ze bijvoorbeeld het verband tussen een kapot celletje en astma uitlegde, was dat een eye-opener. Het is dus duidelijk dat in het huidige curriculum een kloof bestaat tussen de theorie en de klinische toepassing."

"Daar komt bij dat rond '94 de duur van zowel de studie als de co-schappen met twintig procent moest worden teruggebracht om aan de wet te voldoen. Ik zat in het dagelijks bestuur van de opleidingscommissie en het leek me logisch dat dan ook alle vakken twintig procent moesten inleveren. Helaas bleek dit niet haalbaar en vond de reductie grotendeels plaats in de klinische vakken. Resultaat was een opleiding die vooral in het begin heel erg theoretisch is, en met een grote nadruk op hoorcolleges. Behoorlijk traditioneel ook."

Lijnonderwijs

"Gelukkig heeft het nieuwe bestuur in 1996 besloten dat het roer radicaal om moest. En ik moet zeggen dat de zaak sindsdien met een ongekende daadkracht wordt aangepakt. Ik heb me in het verleden vaak kritisch uitgelaten over het Utrechtse onderwijs, maar ik ben de eerste om te erkennen dat er op dit moment een heel frisse wind in Utrecht waait. Wat ik met name positief vind is dat het

bestuur ervoor heeft gekozen om geen lapmiddelen toe te passen in het bestaande curriculum, maar om de zaak compleet op de helling te zetten."

"Al dit collegejaar is in navolging van Amsterdam het klinisch lijnonderwijs ingevoerd. Studenten krijgen vanaf hun tweede jaar in

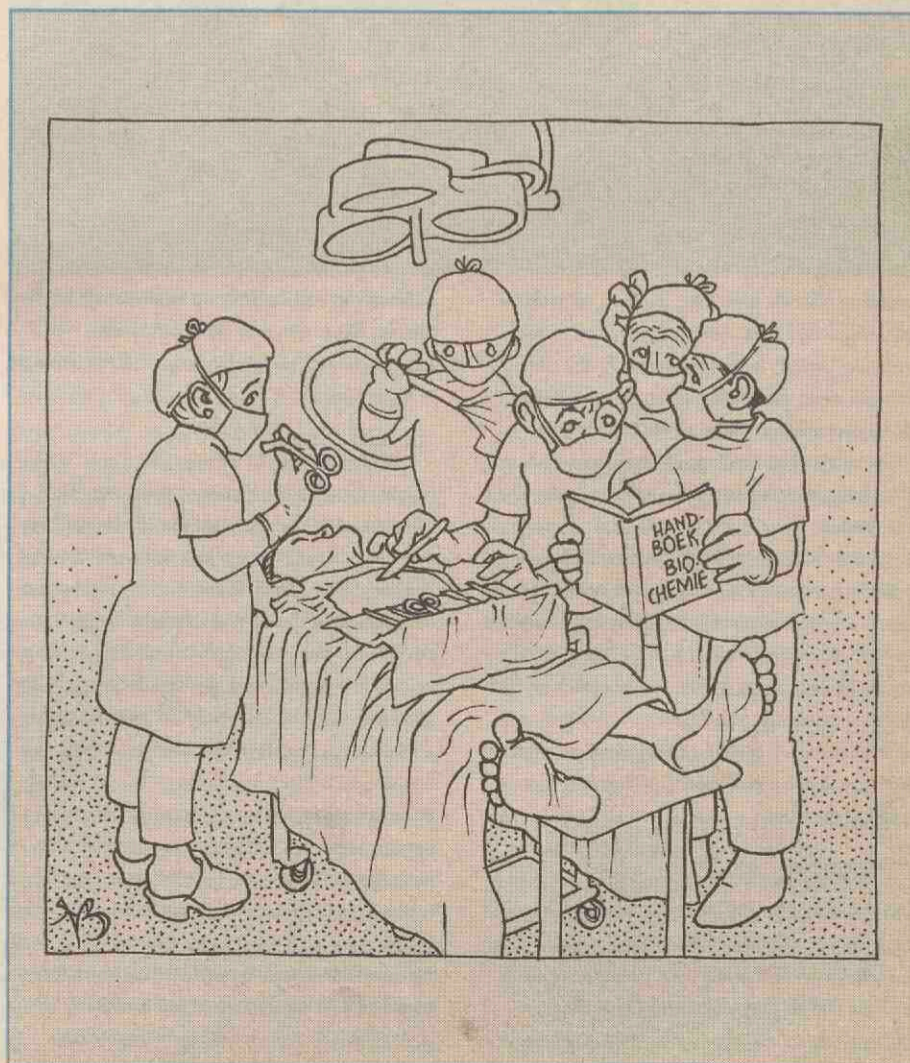
'Frisse wind in Utrechts geneeskunde-onderwijs'

kleine groepjes en onder leiding van één vast staf lid concrete ziektegeschiedenissen ter beoordeling. We zijn nu een half jaar bezig en de studenten zijn enorm enthousiast over deze aanpak. Daar komt bij dat de studenten elkaars presentatie moeten beoordelen. Daardoor leren ze niet alleen nadenken over wat ziekte is, maar maken ze zich ook academische vaardigheden eigen zoals het presenteren van een casus, het kritisch analyseren van andermans betoog en het leveren van kritiek op medestudenten."

"Dit klinisch lijnonderwijs zal zeker een plaats krijgen in het nieuwe curriculum dat in 1999 van start moet gaan. Andere opmerkelijke veranderingen zijn dat er een blokkensysteem wordt ingevoerd, waarin per blok een herkenbaar medisch thema wordt behandeld.

Daarmee was overigens al in de jaren tachtig een begin gemaakt. Toen zijn heel goede cursussen ontwikkeld zoals borst-buik-bekken en hoofd-hals-zintuigen. Maar dat bleven toch incidenten. Nu wordt die aanpak consequent in de hele studie doorgevoerd."

"In navolging van Maastricht krijgen de Utrechtse studenten volgend jaar een zogeheten skills-lab. Daar kunnen ze alle vaardigheden oefenen die een arts moet beheersen. En om zo vroeg mogelijk geconfronteerd te worden met de medische praktijk wordt al in het derde jaar de eerste praktijkstage in het ziekenhuis gepland. Natuurlijk bestaan er hier en daar twijfels of co-schappen voor derdejaars studenten niet te vroeg komen. Maar in mijn visie hangt dat volledig af van de manier waarop je zo'n stage invult. In ieder geval is het zowel voor het begrip van wat een ziekenhuis is, als voor de attitude van de studenten enorm belangrijk om al vroeg met de praktijk kennis te maken. Je kunt als student op college wel uitgebreid uitgelegd krijgen dat er een relatie is tussen hartklachten en hoesten. Maar pas als je voor je ogen hebt gezien wat dat hoesten voor een patiënt betekent, zegt dat verband je iets. Dan vergeet je het ook niet snel meer. Ik denk dat de artsen die de studenten straks moeten begeleiden zich dat goed moeten realiseren. Het zal misschien iets meer moeite kosten, maar het resultaat is volgens mij een opleiding waar Utrecht oprecht trots op mag zijn."

Tekening: Niels Bongers

'Organische chemie is een prachtvak'

Meeste promovendi kiezen voor industrie

Vakgenoten

Docent en afgestudeerde over elkaar, de opleiding en de arbeidsmarkt

Al op zijn 34ste aanvaardde Leo Jenneskens (1956) het hoogleraarschap fysisch-organische chemie. Onder zijn hoede is Ingrid Mertens (1969) vorig jaar gepromoveerd. Nu werkt ze in de research bij het technology centre van Akzo Nobel Coatings in Sassenheim. Scheikunde heeft hen beiden laten zien dat er nog 'zoveel is dat we niet weten'.

Leo Jenneskens

Zijn vrouw is net bevallen van hun tweede kind, een zoon. Vandaar dat hij zo moeilijk bereikbaar was. Maar nu is hij weer in 'full swing'. De deur van zijn werkkamer op de achtste verdieping van het Kruytgebouw staat uitnodigend open. Daarachter is het een geordende chaos: stapeltjes papier op zijn grote werktafel, stapeltjes papier op de grond, een rij ordners onder het grote schoolbord dat volgekalkt staat met wonderlijke molecuulstructuren. Leo Jenneskens is druk in gesprek met drie studenten, timide jongens die iets komen regelen voor een gemist tentamen. Als de eerstejaars weg zijn, neemt hij snel zijn dag door met secretaresse Rita.

"Ik workaholic? Dat klopt", geeft de hoogleraar onomwonden toe, terwijl hij een shaggy draait en tegelijkertijd de belangrijkste post doorkijkt. Hoewel hij duizend dingen tegelijk doet, oogt Jenneskens niet gejaagd. Integendeel, hij komt juist rustig en energiek over. "Ik heb een heel simpele filosofie", zegt hij, terwijl hij zijn sigaret aansteekt. "Doe alleen dát wat je echt leuk vindt."

Organische chemie is een prachtvak. Er zijn dagen dat Jenneskens, volledig in beslag genomen door een spannend experiment, leeft op twee koppen koffie. "Je hebt van die momenten dat je denkt 'nu gaat het licht branden, nu begrijp ik het'. Dat zijn absoluut grote gebeurtenissen, het geeft je een bevestiging dat je boven de materie staat. Dat is voor mij de essentie van wetenschap."

De oplossing van de ene vraag roept de andere op, het ene experiment vergt het andere. Zo blijft een scheikundige oneindig bezig. Dat drijft de studenten en promovendi van Jenneskens wel eens tot wanhoop. Jenneskens: "Dat is goed voor hun frustratie-tolerantie. Een promotie-onderzoek vormt voor een groot deel hun karakter. Dat is het leuke van promovendi begeleiden: je ziet ze groeien. Als ze klaar zijn, stuur je mensen de wereld in die problemen kunnen oplossen, in de ruimste zin van het woord. Een chemicus zou je ook op een bank te werk kunnen stellen, hij heeft een

analytisch denkvermogen waarmee hij in feite overal terecht kan."

Over Ingrid Mertens niets dan lof. "Ze heeft een ontzettende berg werk verzet. Ze is zeer consciëntieus, als zij iets opschrijft kun je er zeker van zijn dat het precies zo gebeurt is. Zo hoor je onderzoek te doen." Maar wat volgens Jenneskens minstens zo belangrijk is: Ingrid is naast het puur vaktechnische handelen ook op sociaal gebied sterk ontwikkeld. "Er zijn promovendi die denken 'als ik maar trouw mijn proeven doe, dan komt het allemaal voor elkaar'. Maar waar het óók om gaat, is de omgang met studenten. Promovendi zijn verantwoordelijk voor het dagelijks reilen en zeilen van de studenten."

Ingrid is van de wetenschap overgestapt naar de industrie, een wereld waar Jenneskens een paar jaar geleden vandaan kwam. In de industrie is er een trend gaande, meent Jenneskens, en die heet: utiliteit. Alles moet een maatschappelijk nut hebben, elke proef moet gecorreleerd zijn aan een probleem in de samenleving. "Het research-management heeft de taak geld te verdienen met de gemaakte producten. Ze werken met kortetermijnplannen en houden continu hun doelstellingen in de gaten. Maar sommige zaken kun je niet elke twee maanden evalueren, die hebben een langere adem nodig. Ik vraag me af of die trend wel zo goed is."

Ingrid Mertens

"Wij moeten doorbraken forceren", zegt research-chemicus Ingrid Mertens. Sinds een paar maanden werkt ze bij Akzo Nobel Coatings in Sassenheim. In het technology centre voor watergedragen verven doet ze onderzoek naar het verbeteren van autolakken op waterbasis. Chrom en lood mogen al lang niet meer gebruikt worden in verf. Binnenkort zijn oplosmiddelen ook taboe. Ingrid werkt aan een nieuwe formule. "Het komt erop neer dat ik een samenstelling van een verf maak, die steeds beter voldoet aan de milieunormen. Niet alleen maar een additiefje erbij, maar een totaal nieuw bindmiddel van de verf bijvoorbeeld. Of een andere manier van aanbrengen van de verf, dat kan ook milieuvriendelijker zijn."

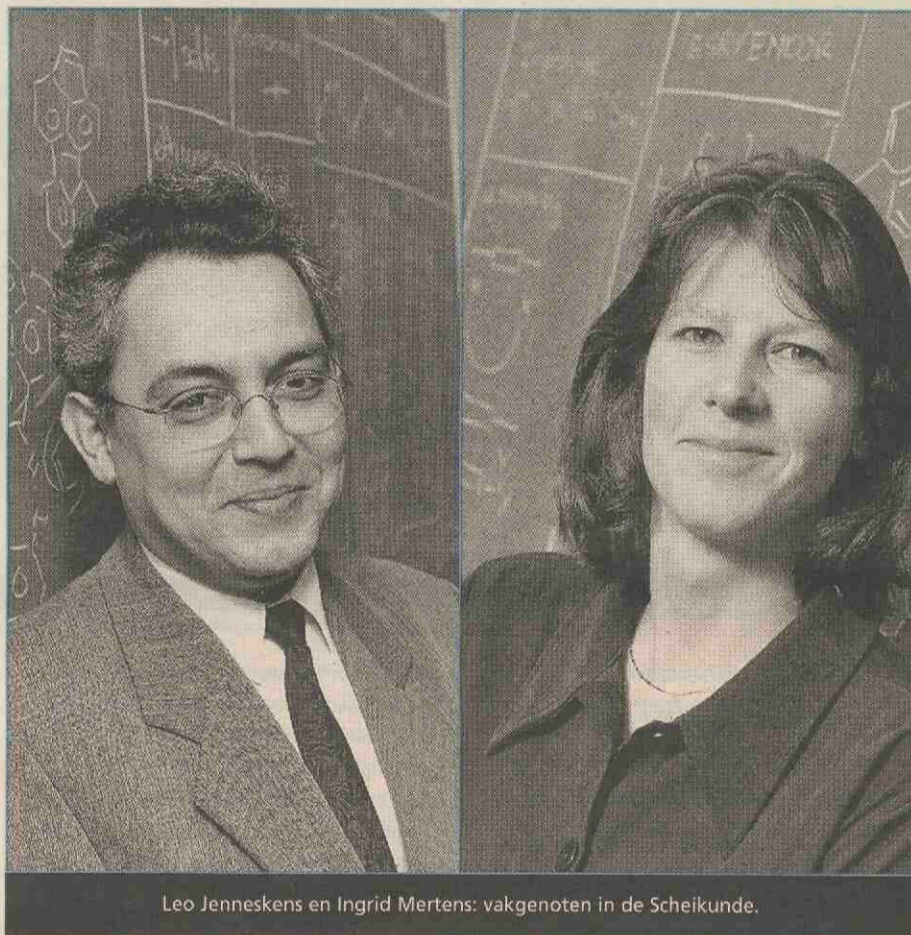
Ingrid voelt zich op haar plek in Sassenheim. Na tien jaar vond ze het welletjes op de universiteit, het was haar allemaal te vrijblijvend. "Niet dat ik die vrijheid niet leuk vond, maar als er nooit ècht iets moet, kun je ook nooit echt tevreden zijn." Daarom koos ze voor de industrie: praktijkgericht bezig zijn, commercieel werken, doelstellingen halen. Het sprak haar wel aan.

"Als ik vroeger aan mijn familie moest uitleggen wat ik op de universiteit deed, bleef dat altijd vaag. Niemand snapte er iets van. Mijn huidige werk is veel duidelijker. Op een verjaardagsfeest kan ik zeggen: 'Als je een deuk in je auto rijdt, dan kunnen wij dat met een milieuvriendelijk verfje wegwerken'."

Ze deed er een paar maanden over om na

haar promotie aan de slag te komen. Voor scheikundigen is het nog steeds niet eenvoudig een baan in de industrie te vinden, maar een paar jaar geleden was het nog moeilijker, weet Ingrid Mertens. "De winsten van de chemische industrie zijn een tijd laag geweest. Toen is er heel veel geschrapt op research en development, daar vielen de eerste klappen. Toch willen de meeste promovendi de industrie in. Maar bij gebrek aan beter gaan ze wel eens 'postdoc-en'. Of ze verdwijnen in de informatica."

jaar bij de vakgroep. Toen al viel het haar op dat Jenneskens contact had met iedereen. Niet alleen de aio's, ook de studenten zocht hij op achter de zuurkast. "Hij kon elk moment binnen stuiven. En je kon ook altijd bij hem aankloppen, daar liet hij bij wijze van spreken alles voor uit zijn handen vallen." Ze zag hoe Jenneskens elke avond stapels werk mee naar huis nam. Dat verdween achter in zijn auto, zijn rijdend kantoor, zoals hij het noemde. Leverde ze na maanden werken een hoofdstuk van haar proefschrift in, dan had hij dat de

Leo Jenneskens en Ingrid Mertens: vakgenoten in de Scheikunde.

De moleculaire wereld is onvoorstelbaar groot en gecompliceerd. Scheikunde (letterlijk: de kunst van het scheiden) boeit Ingrid dan ook enorm. Hoe verfijnder de technieken, hoe meer je kunt zien. Dat gaat altijd maar door. Tegelijkertijd blijven er nog veel dingen onduidelijk. "We weten nog zoveel niet. Waarom herkennen sommige moleculen elkaars structuur wel en andere niet?" Met die vraag worstelde ze ook tijdens haar promotie-onderzoek. Ze koos voor een breed onderwerp: zelforganisatie. "Je gooit losse moleculen van twee of drie types in een potje en kijkt hoe ze zich aan elkaar binden."

Het contact met Jenneskens tijdens haar promotie-onderzoek was intensief. Ze noemt hem een georganiseerd man met een geheugen waar niemand tegenop kan. "Hij heeft een enorme input van nieuwe, creatieve ideeën. 'Zou dit niet eens leuk zijn, kun je het niet beter zo doen?' Hij pepte me op. Zelfs als dingen niet lukten, zag hij er juist een aanleiding in om door te gaan."

Ze leerde hem kennen tijdens haar afstudeer-

volgende dag of hooguit twee dagen later al doorgelezen en van commentaar voorzien. "Wat ik van hem geleerd heb? Dat scheikunde ook leuk mag zijn. De maatschappelijke relevantie mag af en toe op de achtergrond verdwijnen, je mag van de hoofdweg afwijken. Dan kom je erachter dat er veel meer mogelijk is dan je denkt. Ik heb bijvoorbeeld een aantal structuren gemaakt die heel mooi zijn: heel groot en symmetrisch, zo'n supra-molecul. Wat je ermee moet? God mag het weten."

Leonie van den Schoor

Faculteit Scheikunde (peildatum januari 1997)

studenten	705
afgestudeerden	113
medewerkers	325
van wie 191 wetenschappelijk	
promoties 1996	42
budget	fl. 44,2 miljoen

Uithof trekt liefhebbers van architectuur

Nieuwbouw van de Hogeschool van Utrecht aan de zuidkant van de Heidelberglaan.

De Uithof verandert voortdurend. Het Educatorium en het Minnaertgebouw, de nieuwste aanwinsten, zijn trekpleisters voor architectuurminnaars. Op de Universiteitsdag (28 maart) houdt stedenbouwkundige Art Zaaijer een lezing over de inrichting van De Uithof. "De Heidelberglaan kan een fantastische laan worden."

ALETTE VAN DOGGENAAR

"Het zou mooi zijn als mensen straks De Uithof betreden zonder meteen te denken: wat een ellende hier." Art Zaaijer, als stedenbouwkundige betrokken bij het masterplan voor De Uithof, heeft goede hoop dat dat binnen afzienbare tijd bereikt zal worden. "Over tweeënhalf jaar, als de bibliotheek klaar is, kan het omslagpunt bereikt worden. Dan gaan mensen zeggen: wat een leuk complex." Op De Uithof wordt flink gebouwd. Wie er een paar jaar niet meer is geweest, kijkt zijn ogen uit. Veel nieuwe gebouwen zijn verrezen en het desolate karakter van het gebied is duidelijk verminderd. Het Educatorium en het Minnaertgebouw zijn echte trekpleisters voor architectuurliefhebbers, en dat kan van het Van Unnikgebouw (voorheen Trans II) niet gezegd worden.

Kolossen

Eind jaren tachtig werd OMA, het architectenbureau van Rem Koolhaas, in de arm genomen om een plan te maken voor de ontwikkeling van De Uithof. "Typisch voor De Uithof", vertelt Zaaijer, "zijn de jaren-zestigkolossen in een vrij leeg landschap, aangevuld met meestal lagere en hoekige jaren-zeventig-

gebouwen van baksteen zoals het Centrumgebouw Noord." Dergelijke complexen vind je overal ter wereld, aldus Zaaijer, maar uniek voor De Uithof is het parklandschap van stukjes bos en weilanden.

Uitgangspunt was de bebouwing binnen strikt begrensde clusters te laten plaatsvinden. Er zijn strakke outlines waar men beslist niet buiten mag komen. Op die manier wordt het oorspronkelijke landschap zoveel mogelijk intact gelaten. "Compact bouwen is bovendien ecologisch verantwoord", vertelt Zaaijer. "Het is energiezuiniger dan bouwen met allerlei uitsteeksels. En door zoveel mogelijk grond onverhard te laten, blijven grondwatersystemen onaangestast. Water dat op bebouwing valt bereikt nu eenmaal de bodem niet en dat is een van de voornaamste oorzaken van de daling van de grondwaterspiegel in Nederland."

Pijnpunten

Het masterplan lag er begin jaren negentig. Maar het effect wordt pas zichtbaar wanneer minstens de helft ervan ook ingevuld is, aldus Zaaijer. "Tien jaar geleden had de Heidelberglaanbebouwing nog niets van de 'kashbaastrook' die ons voor ogen stond. Aan de noordkant stonden de genoemde jaren-zestigkolossen. De zuidkant bestond enkel uit het Centrumgebouw Zuid met een vaag gebouw ernaast, het Provisorium.

In de loop van de jaren is het kashba-idee verder uitgevoerd. Nieuw is de aaneengesloten bouw van de verschillende faculteiten van de Hogeschool van Utrecht. Op de plaats waar nu de Pelikaan staat zal de nieuwe bibliotheek verrijzen. "De Heidelberglaan kan een fantastische laan worden", denkt Zaaijer. "In de toekomst wordt het straatgedeelte opnieuw ingericht. Die rare prikstruikjes bij Centrumgebouw Zuid gaan

weg en er komen exotische bomen. In één oogopslag moet duidelijk worden dat het Centrumgebied ook echt het centrum van De Uithof is."

Gaandeweg worden diverse 'pijnpunten' in De Uithof verbeterd. "Bij Centrumgebouw Noord komt de hoofdhalte van de snelbus, onder de poot die over de weg heen steekt. Dan wordt meteen de entree van het gebouw opnieuw ingericht, want inderdaad: hoe hebben ze dat ooit zo kunnen doen." Zo brengt een verandering in de directe omgeving weer verdere verbeteringen met zich mee. De entree van het Van Unnikgebouw krijgt eveneens een facelift. "Die vieze oksel van de hoofdingang met dat gat ernaast wordt aangepakt."

Laatst heeft Zaaijer met een aantal betrokkenen geïnventariseerd welke problemen er nog liggen. "We willen nu in een snelle actie een aantal dingen oplossen", vertelt Zaaijer. "Als je over de Hoofddijk vanaf Zeist komt stuit je op een gegeven moment op een loods met tractoren. In plaats van een mooi uitzicht op het Educatorium zie je zoiets. Dat moet anders. En bij de faculteit Communicatie en Journalistiek van de hogeschool lagen aan de zuidkant al tijden bergen grond. Die zijn nu opgeruimd waardoor je naar het zuiden kunt kijken."

Gepuzzel

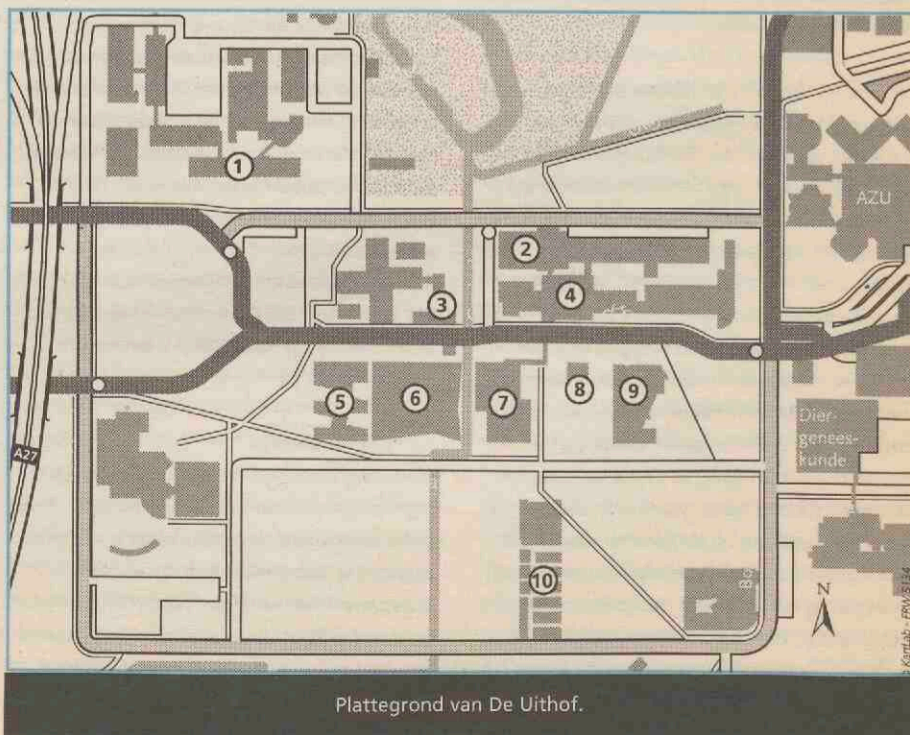
"Het hele plan is gebaseerd op verwachtingen die men eind jaren tachtig had over de groei van de universiteit en hogeschool", vertelt Zaaijer. "Maar verrassingen kunnen zich altijd voordoen. Begin jaren negentig bleek bijvoorbeeld ineens dat er ook huisvesting moest komen. Het was een heel gepuzzel om een geschikte locatie te vinden zonder het masterplan geweld aan te doen." Niet te dicht bij de weg, niet te dicht bij laboratoria, en zo dicht mogelijk bij de stad en de bus. Tal van voorschriften en wensen beperkten de keuze.

Nieuwe verrassingen zijn niet uitgesloten en ook dan zal er weer gezocht moeten worden naar oplossingen. "Het kan zijn dat de groei geheel stagneert en er leegstand ontstaat. Maar het kan ook weer aantrekken, en dan moet er meer huisvesting bij", aldus Zaaijer. In zijn achterhoofd heeft hij al een aantal denkbare scenario's de revue laten passeren. "Maar het zou mooi zijn als het oorspronkelijke plan gehandhaafd kan blijven", vindt de stedenbouwkundige. "Daarom is het plan ook heel sober. Hoe specifieker het is, hoe moeilijker om eraan te voldoen." Of dat ook daadwerkelijk positieve gevolgen voor de universiteit zal hebben moet nog blijken. "Ik ben altijd voorzichtig om te roepen dat stedenbouwkundige veranderingen veel goeds teweeg brengen", zegt Zaaijer. "Het effect wordt vaak overschat door vakgenoten. Maar als mensen niet meer afgeschrikt worden door De Uithof en zich er lekkerder voelen is dat alleen maar positief."

Universiteitsdag

Een rondrit langs de nieuwbouw in De Uithof is onderdeel van het programma van de Universiteitsdag op 28 maart. Zie voor het totale programma Illustrerzake, pagina 14.

- 1 Minnaertgebouw
- 2 Educatorium
- 3 Centrumgebouw Noord
- 4 Van Unnikgebouw (voorheen Trans II)
- 5 Hogeschool van Utrecht: faculteit Communicatie en Journalistiek
- 6 Hogeschool van Utrecht: faculteit Economie en Management
- 7 Centrumgebouw Zuid
- 8 Pelikaan, zal plaats maken voor de Universiteitsbibliotheek
- 9 Hogeschool van Utrecht: faculteit Sociaal Agogische Opleidingen
- 10 Complex studentenhuizing

Plattegrond van De Uithof.

Bibliotheek schetst elektronische vergezichten

Als het aan bibliothecaris Bas Savenije ligt, keert de betovering terug in de Universiteitsbibliotheek. Alle wetenschappelijke tijdschriften via het beeldscherm opvraagbaar; een flexibele bibliotheek-browser in plaats van de statische catalogus van nu; en een razendsnelle 'pizza-service' die een aangevraagd boek binnen twee uur op de werkplek bezorgt.

Op werkbezoek in Kaapstad zag hij opeens die poster hangen. 'Dreams take flight at the library'. "Die slagzin gaf perfect weer wat wij in Utrecht willen verwezenlijken", zegt bibliothecaris Bas Savenije in zijn kantoor boven de drukke Wittevrouwenstraat. "Op dit moment wordt de bibliotheek nog vooral gezien als een bewaarplaats van geschreven informatie, een nuttig hulpmiddel om onderwijs en onderzoek goed te laten verlopen, maar niet veel meer dan dat. Ik vind dat een veel te beperkte benadering. Ik voorzie een

toekomst met de bibliotheek als expertisecentrum op het gebied van informatievoorziening, een inspirerend centrum waar onderwijs en onderzoek domweg niet buiten kunnen."

Drie jaar geleden gaf Savenije het startsein voor het ambitieuze project 'De elektronische bibliotheek'. Tientallen medewerkers gingen in veertig deelprojecten aan de slag om een ontwerp te maken voor de bibliotheek van de 21e eeuw. Eind januari werd het project afgesloten. Een van de speerpunten is de ontwikkeling van het elektronisch publiceren. Een tastbaar resultaat is dat de inhoud van vierhonderd wetenschappelijke tijdschriften voortaan integraal op het net verschijnt. Het gaat om bladen van uitgeverij Elsevier, waarop de universiteit ook een papieren abonnement heeft. Als gevolg van een recent gesloten overeenkomst kunnen medewerkers en studenten deze voortaan vanaf hun werkplek bekijken. Ook een kernverzameling van bladen op het terrein van de fysica is elektronisch toegankelijk gemaakt. Als het aan Savenije ligt, zijn dit overigens nog maar de

eerste stappen in een geheel nieuwe richting. "Hoe sneller wij van die dure abonnementen af zijn, hoe liever. Op dit moment geven uitgeverij Elsevier nog geen toestemming om de elektronische versie af te nemen zonder abonnement op de papieren versie, maar ik verwacht dat ze dat niet lang meer kunnen volhouden."

Mediatheek

Een ander speerpunt is de speurtocht naar mogelijkheden om de huidige zoeksystemen te verbeteren en uit te breiden. "De catalogus is nu nog een simpele en niet altijd even goed functionerende wegwijzer naar wat je zoekt. Natuurlijk moet die functie blijven bestaan en moet zij ook verbeterd worden. Maar naarmate een groter deel van de informatie elektronisch beschikbaar komt, zal een catalogus steeds meer moeten gaan lijken op een internet-browser, die niet alleen reageert op wat je zoekt, maar die je ook attendeert op nieuwe publicaties."

Interessante vergezichten die de vraag doen rijzen of de bibliotheek van de toekomst niet beter omgedoopt kan worden in mediatheek.

Maar met die vraag ben je bij Savenije aan het verkeerde adres. "Je komt niet naar de bibliotheek voor een boek of een elektronisch tijdschrift. Je zoekt naar informatie. Dat is altijd zo geweest en dat zal altijd zo blijven. Het woord bibliotheek verwijst naar die traditie en ik zie dan ook geen enkele reden om dat woord te vervangen nu het boek een minder dominante rol gaat spelen. Wat mij betreft draait alles om de service die we de gebruiker straks moeten kunnen bieden. Dan denk ik aan een perfect browse-systeem. Maar ik denk ook aan een soort pizzabrommer die bestelde boeken binnen twee uur bij medewerkers op de werkplek bezorgt. De filosoof Leibniz heeft de bibliotheek ooit omschreven als encyclopedie van alle beschikbare kennis. Het aardige van de nieuwste ontwikkelingen is dat we die pretentie straks misschien voor de eerste keer in de geschiedenis ook écht kunnen waarmaken." (EH)

De tijdschriften van Elsevier zijn te vinden op www.ubu.ruu.nl/ubuhome/fulltext.htm

'Biton begint traditie te krijgen'

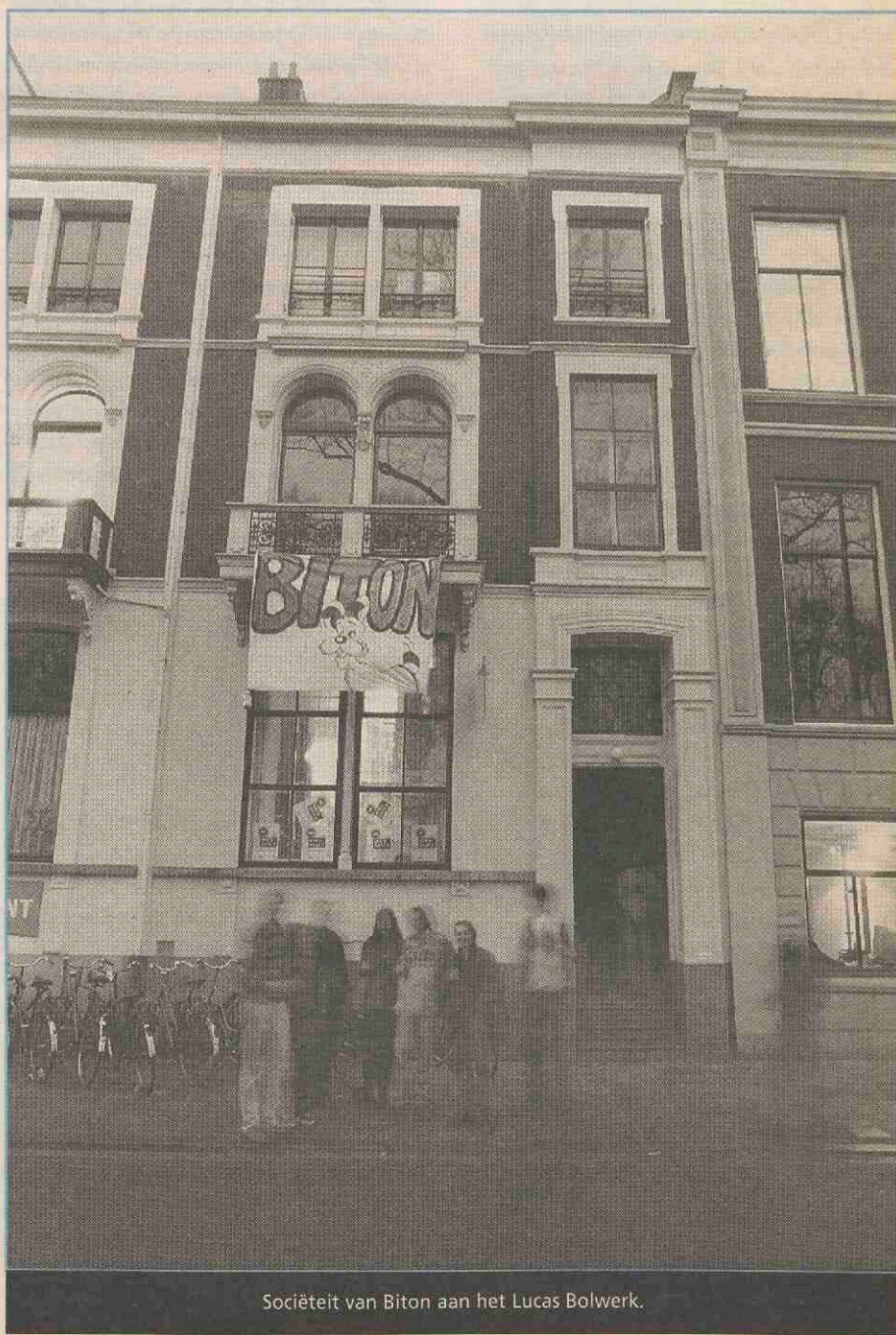
Chrononautica: de tijd meester. Dat is het thema van het vijfde lustrum van de studentenvereniging Basis In Tempore Opressionis Nata (BITON). Tijdens de reünistendag, zaterdag 9 mei, zal (hoe kan het anders) de prehistorie herleven. Maar voor veel oud-leden behoort de vereniging aan het Lucas Bolwerk nog lang niet tot een ver en vergeten verleden.

Vrij associërend hebben Geert Westendorp en de andere bestuursleden van de Reünisten Vereniging Biton (RVB) al enkele ludieke activiteiten bedacht rondom de komende reünistendag. Oud-leden zullen elkaar bestrijden tijdens het 'dinosauriëreilopen'. Ook zullen ze worden getoetst op hun kennis van de prehistorie van Biton. Ter afsluiting wordt een aantal fossiele D.J.'s van stal gehaald. Westendorp: "Wij hopen dat mensen elkaar na lange tijd weer ontmoeten, een gezellige avond hebben, en dan besluiten de banden aan te halen." De vereniging van Biton-reünisten telt nu zo'n 130 leden. Twee keer per jaar is er een RVB-dag. Aan de vooravond van deze bijeenkomsten verschijnt 'jong belegen', het verenigingsorgaan. Daarin zijn onder meer 'visitekaartjes' te lezen. "Leden vertellen over hun werk en over andere zaken die hen bezighouden", legt Westendorp uit. "Tijdens onze borrelavonden in het Biton-pand kunnen andere leden contact zoeken. Wij proberen, als ik het een beetje beladen mag formuleren, een kader-

scheppende en faciliterende rol te spelen." De RVB heeft, volgens de oud-assessor Westendorp, op die manier een bijdrage geleverd aan het tot stand komen van verschillende dwarsverbanden in de zakelijke sfeer, maar ook daarbuiten. "Er is iemand die oude pc's inzamelt voor Bosnië en daarvoor gebruik maakt van het netwerk."

Wereldomroep

Sociaal-geografe Verel de Vreede was in haar studententijd actief in het sociëteitsbestuur en is Biton altijd een warm hart blijven toedragen. "Hoewel de tijden duidelijk veranderen is het steeds dezelfde open en gezellige club", vertelt ze. Of ze ook netwerkt met andere reünisten? Niet echt. Al heeft ze wel eens een Biton-kennis ingeschakeld om een databank voor haar op te zetten. Dat was inderdaad heel snel en gemakkelijk geregeld. Jorick Klooster, ooit lid van het Algemeen Bestuur, is zich er terdege van bewust dat zijn journalistieke carrière door verenigingsgenoten in een stroomversnelling kwam. Bij zowel de Wereldomroep als de VARA werd de oudstudent geschiedenis geïntroduceerd. Klooster maakt nog immer deel uit van het oude dispuut 'quarter main'. Wat begon als een maandelijks borreluurtje is inmiddels helaas gedegradeerd tot een jaarlijks kerstdiner. Iedereen is druk, druk, druk, en als ze dan ook nog kinderen krijgen... Hoewel hij geen lid is van de RVB zal Klooster de lustrumviering zeker bezoeken. "Het is toch een hele prestatie, 25 jaar. De vereniging begint traditie te krijgen." (XB)

Sociëteit van Biton aan het Lucas Bolwerk.

'Met Duitsers onderhandelen is makkelijker'

Kaas eten van Franse taal en cultuur

De communicatie tussen Nederlandse en Franse bedrijven gaat niet altijd van een leien dakje. De Federatie van Nederlandse exportbedrijven (FeNedex) schat dat daardoor jaarlijks 20 miljard aan omzet verloren gaat. Het pas in Utrecht opgerichte Centrum voor Frankrijkstudies hoopt met een postdoctorale beroepsopleiding, een kenniscentrum en een documentatiecentrum zowel het bedrijfsleven als studenten Frans van dienst te zijn.

SUZANNE BRINK

Het Frans is wereldtaal af. Engels voert de boventoon in internationale contacten en daarmee is het animo om Frans te kiezen op de middelbare school of om Frans te gaan studeren sterk afgenomen. "De Franse taal en cultuur worden steeds vreemder voor Nederlanders", vertelt Maarten van Buuren, hoogleraar Frans en directeur van het Centrum voor Frankrijkstudies. "En daar kun je je wel tegen te weer stellen als opleiding Frans en roepen dat het zo jammer is, maar dat is vechten tegen de bierkaai. Je kunt die ontwikkeling niet keren. Het is reëler om te constateren dat de kennis van het Frans minder algemeen aan het worden is, en dat daarom des te harder mensen nodig zijn die meer kaas gegeten hebben van de Franse taal en cultuur."

Het was onder andere deze gedachte die leidde tot de oprichting van het Centrum, naast de noodzaak om de opleiding Frans te verbreden en meer aansluiting te zoeken bij de maatschappelijke werkelijkheid. Want het aantal studenten Frans neemt af en de studenten die wél Frans gaan studeren, kiezen in een latere fase van hun studie voor praktischere richtingen als 'Internationale betrekkingen' en 'Beleid en Management'. Van Buuren verwacht nu ook aarzende potentiële studenten over de streep te trekken, die bang zijn dat ze met een studie Frans aansluiting op de arbeidsmarkt wel kunnen vergeten. Het Centrum bestaat uit een beroepsopleiding, een kenniscentrum en een documentatiecentrum. Het kenniscentrum wil kennis van en onderzoek naar de Franse taal en cultuur bundelen voor het Franse onderwijs op middelbare scholen en taalinstututen. Het is ook de bedoeling dat er onderzoek wordt gedaan naar de mogelijke toepassingen van internet en cd-rom. Ook een onderzoek naar de beeldvorming in het lesmateriaal zit in de pijplijn. Van Buuren: "In hoeverre blijft deze steken bij het beeld van de Fransman met een alpinopet op zijn hoofd en een baguette onder zijn arm bij de Eiffeltoren? Het is logischer om ook aandacht te besteden aan het moderne Frankrijk. Die leerlingen zijn op een leeftijd dat ze erg ontvankelijk zijn voor bepaalde beelden. Het is de bedoeling om niet alleen onderzoek te doen naar de beeldvorming, maar suggesties te doen aan educatieve uitgeverij hoe ze deze kunnen veranderen."

Het Centrum voor Frankrijkstudies onderzoekt welk beeld van Frankrijk wordt opgeroepen in Nederlands lesmateriaal.

Foto: Co de Kruijf/Hollandse Hoogte.

Small talk

De beroepsopleiding van het Centrum richt zich op managers uit het bedrijfsleven en overheidsinstanties die hun communicatie met Fransen willen verbeteren. Uit een onderzoek van de FeNedex bleek dat de communicatie van Nederlandse ondernemers met Fransen ernstig tekort schiet. Op het gebied van economische infrastructuur en (bedrijfs)cultuur zijn de verschillen tussen Nederland en Frankrijk veel groter dan die tussen Nederland en bijvoorbeeld Duitsland. Jaarlijks wordt daarvoor miljarden aan omzet misgelopen. Van Buuren: "De exportactiviteiten zijn niet in overeenstemming met de economische macht die Frankrijk is. Ondernemers met wie het goed gaat en die uit willen breiden, gaan naar Duitsland, België en Engeland, maar bij de Franse grens houden ze op. Laat maar zitten, denken ze dan, dat is me te ingewikkeld." Het Centrum geeft onder meer cursussen over de invloed van de overheid op het bedrijfsleven en de juridische en fiscale aspecten van het zakendoen met Frankrijk. Eugène Loos, docent Internationale Bedrijfscommunicatie en betrokken bij het Centrum voor Beleid en Management, is één van de docenten die de eerste cursus, 'Communicatieve aspecten van het zakendoen met Frankrijk', verzorgt. "Ik ga bijvoorbeeld in op small talk", vertelt hij. "Je valt als je onderhandelt niet met de deur in huis, maar babbelt eerst wat over vrouw, kinderen en vakantie. Hoe lang dat duurt en waar het over gaat, verschilt per cultuur. Ruwweg kun je zeggen dat een Fransman

meer prijs stelt op het persoonlijke contact, maar voor hetzelfde geld tref je een Fransman die daar helemaal niet van gediend is. Generaliseren proberen we te vermijden. Je kunt niet zeggen dat heel Frankrijk en alle Fransen zus of zo zijn. Dat verschilt per streek en ligt aan de opleiding en achtergrond van de Fransman of -vrouw die je voor je hebt. De bedoeling is dat mensen zich ervan bewust worden dat dingen die in Nederland vanzelfsprekend zijn, dat in Frankrijk helemaal niet hoeven zijn."

Gevraagd naar voorbeelden, vertelt Loos dat een Nederlander op zijn neus kijkt als hij geen koffie met biscuitje aangeboden krijgt. En een Fransman zal zich hogelijk verbazen over een Nederlander die een simpel broodje al 'lunch' noemt. Maar dit zijn clichés, waarschuwt hij. De werkelijkheid is gecompliceerder, subtieler. De opzet van de cursus is praktisch. Er wordt gewerkt met rollenspellen, er wordt gebruik gemaakt van video-opnamen en er zijn gast-docenten uit het bedrijfsleven.

Nederlandstudies

Inmiddels is de eerste (volgeboekte) cursus op 30 januari van start gegaan. Driekwart van de cursisten heeft een managementfunctie in het bedrijfsleven. Een van de cursisten is Petra Ponfoort, productmanager bij een etikettenfabrikant. Helemaal vreemd zijn andere Europese culturen haar niet. Ze is zelf half Italiaans en studeerde Europese studies, maar wil graag nog wat praktische cursussen volgen om beter voorbereid op de Franse markt te

komen. Ze heeft net haar eerste Franse klant binnengehaald, maar dat heeft haar vier maanden gekost.

"Met Duitsers onderhandelen is makkelijker", zegt ze. "Dat gaat allemaal wat sneller. Als je producten en service maar goed zijn, kun je zaken doen. Bij Fransen is het relationele aspect belangrijker. Je moet niet te snel iets willen en over meer kunnen praten dan alleen je zaken. Je moet wat weten van politiek, cultuur, van alles eigenlijk." Ponfoort heeft het idee dat Fransen wat chauvinistischer zijn dan bijvoorbeeld Italianen. "Italianen vinden het alleen maar heel leuk als je Italiaans spreekt. Fransen verwachten het van je." Maar directeur Van Buuren wil de Fransen niet chauvinistisch noemen. "Dat is een achterhaald beeld, als het al ooit waar was. Wat misschien niet zo goed zichtbaar is, is dat Fransen in het bedrijfsleven een behoorlijk goede beheersing van het Engels hebben." De vraag of er in Frankrijk ook een Centrum voor Nederlandstudies is, is hem de afgelopen maanden vaker gesteld. Het antwoord is 'nee'. Van Buuren: "Om de simpele reden dat Frankrijk belangrijker is voor Nederland dan andersom. Je moet er voorzichtig mee zijn om dat te zeggen, want in internationale contacten gaat men graag uit van wederkerigheid, maar Nederland is een betrekkelijk klein land en dan moet je toegeven dat die belangen niet helemaal gelijk zijn. Het ligt meer voor de hand dat wij ons hier in Nederland druk maken over hoe we een vreemde taal en cultuur toegankelijk moeten maken."

IMAU-onderzoek koppelt oceaan aan klimaat

Het grootste deel van het aardoppervlak bestaat uit water. Oceanen wel te verstaan. Dit jaar staan ze volop in de belangstelling. Niet in de laatste plaats vanwege El Niño, de opwarming in de Stille Oceaan met wereldwijde gevolgen. Het is een van de onderzoeksterreinen van het Utrechtse Instituut voor Marien en Atmosferisch Onderzoek.

FRANS VAN MIEGHEM

Het Instituut voor Marien en Atmosferisch Onderzoek Utrecht (IMAU) kijkt niet alleen naar oceanen, maar zoals de naam al doet vermoeden ook naar het klimaat. Het grappige is dat ook de puur klimatologisch ingestelde wetenschappers van het instituut niet om de oceaan heen kunnen. Oceanen en klimaat zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het beste voorbeeld is El Niño in de Stille Oceaan. Oorspronkelijk stamt die term uit het jargon van vissers aan de Peruaanse en Ecuadoraanse kust. Zij merkten dat het zeewater in de maanden rond Kerstmis warmer werd en dat de visvangst daardoor terugliep. Ze doopten het verschijnsel El Niño, Kerstkind. Tegenwoordig geldt de term voor extreme gevallen die soms een jaar kunnen aanhouden. De El Niño die op dit moment niet alleen oceanografen bezighoudt, maar ook grote groepen mensen die met de gevolgen ervan te maken krijgen, is al in mei vorig jaar begonnen en zal tot zeker april duren, zo is de voorspelling. Enkele gevolgen tot nu toe: droogte in Australië en Indonesië (met bosbranden als gevolg), sterke regens in Ecuador en mogelijk ook de recente ijsregens in Canada.

"De verschijnselen passen in het patroon van eerdere El Niño's", zegt dr. Henk Dijkstra van het IMAU. "Maar de ergste gevolgen komen in februari en maart. Cyclonen in de Stille Oceaan, vooral waar ze normaal niet zijn. En hevige regenval in het westen van de Verenigde Staten; daarnaast temperaturen die in het noorden veel hoger zijn dan normaal en in het zuiden veel lager. In de Verenigde Staten is het een redelijke hype, hoor."

De invloed op de Verenigde Staten vindt plaats via oostelijke luchtstromen in hogere luchtlagen die vervolgens ook richting Europa gaan. Heeft El Niño ook bijgedragen aan het warme 1997 in ons land? "Als die luchtstromen eenmaal de Rocky Mountains over zijn, komen er zoveel storingen bij dat dat effect niet meer te traceren is. Ik denk dat er onder wetenschappers een consensus is dat El Niño geen directe invloed op West-Europa heeft." Dankzij intensief onderzoek van de laatste decennia kunnen wetenschappers een El Niño een half jaar tot een jaar vooruit voorspellen en ook de gevolgen voor het klimaat redelijk zien aankomen. Tijdens de El Niño van 1982-83 was dat nog anders; toen concludeerden onderzoekers pas achteraf dat er iets bijzonders gebeurd was. In die jaren werden Hawaii en Tahiti geteisterd door uitzonderlijk sterke cyclonen.

Rekenen

De betere voorspellingen maken het de landbouwers in Peru mogelijk om rekening te houden met El Niño, die de regenval sterk beïnvloedt. Zo kunnen boeren bijvoorbeeld onder natte omstandigheden voor rijstteelt kiezen en in een ander, droger jaar voor katoen. Al die voorspellingen gebeuren met computermodellen die oceaan en klimaat simuleren.

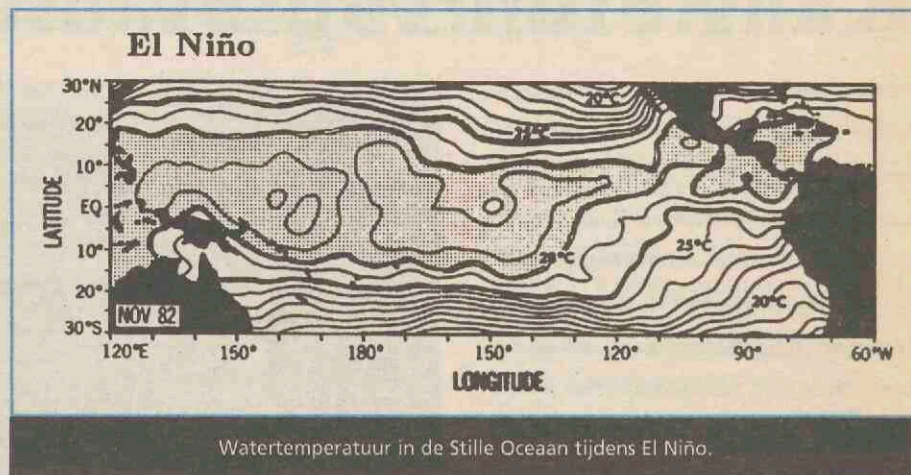
"Wat wij geprobeerd hebben is het hele dynamische plaatje in kaart te brengen", zegt Dijkstra. "El Niño kun je het beste begrijpen als een hele trage cyclus, maar wel een erg ingewikkelde." De kern van het verschijnsel bevindt zich in een groot gebied van opgewarmd zeewater aan de evenaar in de Stille Oceaan. Het warme zeewater, dat zich voor Zuid-Amerika concentreert, heeft een effect op de passaatwinden in het gebied. Die zwakken namelijk af, waardoor de lokale opwarming van zeewater verder versterkt wordt.

Maar het oceaanstelsel reageert vervolgens als geheel op de veranderende winden en zorgt er uiteindelijk voor dat de temperatuur van het zeewater op die plek voor Zuid-Amerika weer afneemt. Zo ontstaat een cyclus in de oceaan die gekoppeld is aan een cyclus in de atmosfeer. "Alleen", zegt Dijkstra, "de oceaan is een beetje log vergeleken bij de atmosfeer. Daardoor ijlt de reactie van de oceaan na en krijg je juist die variaties."

Wat is nu de eerste oorzaak van het verschijnsel, het warme zeewater of de zwakke passaatwinden? "Dat is een beetje het kip-ei-probleem. Je kunt alleen zeggen dat het proces er al eeuwen is." Met de twee ingrediënten van oceaan- en atmosfeerbewegingen zou El Niño netjes met een periode van vier jaar moeten variëren, maar de werkelijkheid is anders: hij keert eens in de drie tot zeven jaar terug. Oceanografen als Dijkstra hebben de afgelopen jaren heel wat meer moeten rekenen om het beeld compleet te krijgen. Zo hebben ze ook de seizoenscyclus, veroorzaakt door de zon die twee maal per jaar de evenaar passeert, en andere kleine verstoringen zoals moessons in de Indische Oceaan in hun model moeten stoppen. Dijkstra: "Al die effecten bij elkaar geven een heel ingewikkeld geheel. We zijn er de afgelopen zeven jaar dan ook niet in geslaagd om het helemaal uit te werken. Maar we hebben toch een paar belangrijke dingen gevonden."

Golfstroom

De boodschap die Dijkstra en zijn collega's in het wereldje van oceanografen hebben weten te verkopen is dat je de Stille Oceaan moet zien als een watermassa die voortdurend in beweging is op een tijdschaal van jaren en vrijwel geheel door zichzelf bepaald, want seizoensinvloeden en dergelijke geven slechts een kleine sturing. Die autonomie is zelfs zodanig dat de oceaan op een geheel eigen wijze zou reageren op een toename van broeikasgassen: met afkoeling. Dat hebben een paar Amerikaanse wetenschappers althans geopperd.

Watertemperatuur in de Stille Oceaan tijdens El Niño.

Dijkstra zelf zal, ondanks de recente belangstelling, binnenkort stoppen met het onderzoek naar El Niño. "Ik ben de laatste jaren steeds meer gaan werken aan de periodieke variaties van de Golfstroom. Dat vraagt honderd procent van mijn tijd." Het laatste project past binnen het IMAU zoals de Golfstroom binnen het mondiale systeem van zeeën en oceanen past. Die heeft zijn eigen interne processen, maar kan niet los worden gezien van het grote verband. Op dezelfde manier werkt Dijkstra veel samen met andere, vaak buitenlandse wetenschappers. Veel onderzoeksprojecten van het IMAU zijn ook zo grootschalig dat ze alleen kunnen bestaan dankzij internationale samenwerking, zegt de directeur van het instituut, prof. dr.

Will de Ruiter. Het begrijpen van het mondiale systeem is hoofdlijn in het oceanonderzoek van het IMAU. Vervolgens is specifieke aandacht nodig voor cruciale plekken.

"Het gebied ten zuiden van Afrika is zo'n plek", zegt de Ruiter. "Daar is uitwisseling tussen de Indische en de Atlantische Oceaan. Maar het is een zwakke schakel, want de uitwisseling is niet continu. Daar worden om de zoveel tijd wervels met een diameter van driehonderd kilometer afgesnoerd, als een soort druppelende kraan, ongelooflijk interessant. We willen daar gaan varen om metingen te doen. Het is een heel ambitieus project. Dat kunnen we dus niet in ons eentje doen, maar alleen in een internationaal programma."

Water uit de kraan

's Ochtends om zeven uur wankel je slaapdrongen naar de keuken. Even een keteltje koffie water aftappen. Dan gaat de pyjama aan de haak en onder de douche kom je tot je positieven. Geen moment sta je erbij stil wat voor groot goed het is dat we ongelimiteerd schoon water kunnen gebruiken. Nederland waterland. Toch?

Maar zo simpel ligt het niet. De mensen van het KIWA, een onderzoeks- en adviesinstituut voor alles wat met drinkwater te maken heeft, maken zich beroepsmatig druk om de kwaliteit van ons drinkwater. Ze keuren trouwens ook alle waterapparatuur, of het nu om koppelstukken of wc-potten gaat: het KIWA-keur moet erop. Het is het Kema-keur van de waterwereld.

Reactieve radicalen

Dr. Guus Ijpelaar werkt bij het KIWA en is betrokken bij onderzoek naar de gevolgen van apparatuur die kalkafzetting moet voorkomen, en bij onderzoek naar waterzuivering. Zuivering? Weten we daar nog niet alles van? "Nee", zegt de KIWA-chemicus, die ruim een jaar geleden in Utrecht promoveerde op een anorganisch onderwerp, "niet al het water dat we gebruiken om drinkwater van te maken is hetzelfde. Er is niet alleen verschil tussen grond- en oppervlaktewater, maar daarbinnen heb je verspreid over Nederland ook nog allerlei typen. Zo kunnen soorten en gehalten

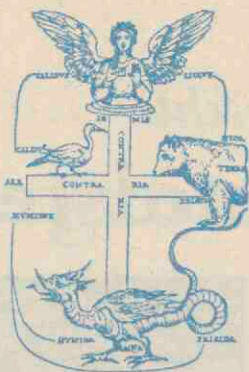
aan landbouwbestrijdingsmiddelen verschillen. Om die eruit te halen of af te breken, kom je met membraanfiltratie en oxidatietechnieken met bijvoorbeeld ozon een heel eind, maar soms ontstaan schadelijke verbindingen. Als er veel bromide in het water zit, kan dat door oxidatie worden omgezet in bromaat dat waarschijnlijk kankerverwekkend is. Daarom zoeken we betere oxidatietechnieken. We gaan nu aan de slag met waterstofperoxide gecombineerd met ultraviolet licht of ijzerionen. Daarbij ontstaan heel reactieve radicalen waarmee we de bromaatvorming proberen in te perken tot onder de norm van een halve microgram per liter, zonder de omzetting van bestrijdingsmiddelen en andere verontreinigingen te veel te belemmeren."

FAK

Het andere project gaat over kalkafzetting. Een probleem dat verder gaat dan de fluitketel die rammelt of de tegeltjes van de badkamer die niet met een natte doek schoon te maken zijn. Ijpelaar: "De kalklaag in leidingen kan zo dik worden dat waterleidingbedrijven steeds meer druk op het water moeten zetten om dezelfde doorstroming te garanderen. Uiteindelijk kunnen buizen zelfs dichtslibben. Ook verwarmingselementen werken door kalk veel minder. Voor bedrijven kan dat aardig in de papieren lopen, want

Water

Een toepasselijke laatste aflevering in een reeks over de vier klassieke elementen. De Verenigde Naties hebben 1998 uitgeroepen tot Jaar van de Oceaan. Van wie zijn de oceanen eigenlijk? Hoe beïnvloeden de oceanen het klimaat? En hoe schoon is ons drinkwater?

Mangaanknollen en migrerende makrelen

Van wie is de zee? De grondlegger van het volkenrecht Hugo de Groot bepleitte 'de vrijheid van de volle zee'. Territorium-beluste volkeren hebben in de geschiedenis echter herhaaldelijk getracht de heerschappij te veroveren over wateroppervlakten, dicht bij huis of verder weg. Inmiddels is het Zeerechtverdrag van de Verenigde Naties van kracht.

Het verlangen duidelijkheid te verschaffen over een juridisch regime van de zee leidde in 1982 tot het VN Zeerechtverdrag. In meer dan 300 artikelen werden bepalingen opgenomen over milieu, wetenschappelijk onderzoek, commerciële activiteiten, geschillenbeslechting en ga zo maar door. Een periode van twaalf jaar delibereren volgde voordat de overeenkomst in 1994 daadwerkelijk van kracht werd. Bijzonder hoogleraar dr. Barbara Kwiatkowska en onderzoeker dr. Alex Oude Elferink, beiden verbonden aan het Netherlands Institute for the Law of the Sea (NILOS) van de Utrechtse rechtenfaculteit, beschouwen dit verdrag als één van de belangrijkste in het volkenrecht. De 'uitgebalanceerde' overeenkomst heeft naar hun mening 'meer stabiliteit en een aanzet tot samenwerking' gebracht. Oude Elferink: "De staten hebben zich verbonden aan het verdrag. Die zekerheid is er nu. Bovendien komen de verdragspartijen geregeld bijeen. Dat heeft de bi- en multilaterale coöperatie een grote impuls gegeven. Tenslotte is er een institutionele structuur neergelegd. Zo is sinds 1996 in Hamburg een internationaal tribunaal gevestigd dat zich specifiek bezighoudt met het recht van de zee."

Kookpunt

De geschiedenis van het verdrag is niet zo fraai. Meer dan een decennium lang speelde zich een politiek-ideologisch steekspel af rondom het document. Ten tijde van het opstellen van de verdragsteksten vierde het gedachtegoed van de Nieuwe Internationale Economische Orde hoogtij. Socialistische staten en ontwikkelingslanden wisten een groot stempel op de inhoud te drukken. De meeste geïndustrialiseerde landen vonden het verdrag te dirigistisch.

Vooraf deel XI moest het ontgelden. In dit hoofdstuk over de diepzeemijnbouw werd

de overdracht van technologische kennis min of meer verplicht gesteld. Landen als de Verenigde Staten, Duitsland en Groot-Brittannië hadden hier grote moeite mee. "Deze staten waren, en zijn nog steeds, van plan mineralen te winnen uit de zee", legt Kwiatkowska uit. "Op grote diepte bevinden zich zogeheten mangaanknollen. Deze knollen bevatten onder meer nikkel en kobalt: stoffen die op het vasteland maar in beperkte mate aanwezig zijn. De technologie die nodig is voor de exploitatie van deze knollen is uiterst kostbaar. Uitwisseling van kennis is daarom een gevoelig punt. Vele landen ratificeerden het verdrag niet."

Met de wederkomst van het vrijemarktdenken en de val van het communisme werd de druk om deel XI van het verdrag te herzien steeds groter. Toen in 1993 het zestigste land het verdrag ratificeerde en daarmee het document een jaar later automatisch van kracht zou worden, werd een kookpunt bereikt. In juni 1994 kwam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties tot een akkoord over een aanvullende overeenkomst. De Internationale Diepzee Autoriteit, het instituut dat in de eerste versie nog verregaande bevoegdheden kreeg toebedacht, werd min of meer ontmanteld. Na deze stap ratificeerden in rap tempo zestig staten, waaronder de meeste industriële landen, het verdrag.

Visserij

Naast de aanvullende overeenkomst over deel XI kwam er in 1995 nog een apart verdrag met een nadere uitwerking van de bepalingen over visserij. In het zeerechtverdrag wordt kuststaten de mogelijkheid geboden een 'exclusieve economische zone' (EEZ) in het leven te roepen. Een dergelijk gebied strekt zich uit tot 200 mijl uit de kust. Hierbinnen heeft het betreffende land volledige zeggenschap over de visserij en de natuurlijke hulpbronnen. Het beheer van de visstand wordt echter bemoeilijkt doordat sommige vissen migreren en zich nu eens binnen en dan weer buiten een EEZ bevinden. In het nieuwe verdrag werd ook voor dit probleem een oplossing bedacht. "Juristen kunnen slechts de juridische kaders aangeven. Voor het overige zijn we overgeleverd aan externe factoren", meent dr. Kwiatkowska. "We zullen altijd rekening moeten houden met economische, sociale en politieke belangen." (XB)

om de afzetting in leidingbuizen en apparatuur in te nemen spoelen ze die geregeld met zuur, bijvoorbeeld zoutzuur. Dat is niet alleen slecht voor het materiaal maar ook voor het milieu, want als het veel gebeurt neemt de concentratie van chlorides in grond- en oppervlaktewater sterk toe. Het mooiste zou dus zijn als er apparatuur was die ervoor zorgt dat de kalk zich niet afzet. "Inderdaad. Zo'n honderd jaar geleden

werd een remedie gelanceerd die we nu fysische anti-kalkapparatuur noemen, kortweg FAK's. Die zit om de leidingbuis of is erin geïntegreerd en creëert een elektrisch of magnetisch veld. Daardoor zouden de calcium- en carbonaationen zich niet aan de buiswand hechten, maar aan elkaar in het water. In het ene geval blijkt dat te helpen, in het andere niet. Wij onderzoeken niet of FAK's echt werken, maar wel of toepassing

ervan schadelijk kan zijn voor de volksgezondheid."

Kan ik als consument iets doen om mezelf te beschermen tegen onzuiver water? IJpelaar: "Ik zou voordat ik water aftap in ieder geval de kraan even laten lopen als die een tijdje niet open is geweest. Dan voorkom je dat je koper of misschien lood binnenkrijgt dat langzaam uit de buizen oplost in het stilstaande leidingwater." (LL)

hemelrijk. De vrouw als mens met goede en minder goede eigenschappen werd een onmogelijkheid in de negentiende eeuwse beeldvorming. Die spanning tussen de mythische realiteit en de historische realiteit was onderwerp van haar oratie en is de kern van haar wetenschappelijk werk. Biografieën zijn volgens Schwegman bij uitstek een goed medium om die spanning zichtbaar te maken. Haar levensbeschrijving van Maria Montessori verschijnt dit voorjaar. Het volgende project is een levensbeschrijving van de eerste Nederlandse vrouwelijke minister, Marga Klompé, rond wie, aldus Schwegman, 'een bijna ondoordringbare mythevorming hangt'.

Met de aanvaarding van haar leeropdracht is prof. Schwegman de laatst toegetreden bijzonder hoogleraar vanwege het U-Fonds. Op dit moment zijn er 40 bijzondere leerstoelen waarvan 35 in gebruik. In november heeft het bestuur van de Vereniging alle bezetters van hun bijzondere leerstoelen, samen met hun partners, ontvangen in het Academieggebouw. Het was een bijzonder geanimeerde avond, met een lezing van bijzonder hoogleraar Maarten van Rossem in de Senaatszaal en een buffet in de aula.

De oratie van Marjan Schwegman is gedrukt in een oplage van 400 stuks. Zolang de voorraad strekt, kunt u een exemplaar bestellen door f 5,- (voor leden), dan wel f 7,50 (voor niet-leden) over te maken op giro 14475 ten name van Utrechts Universiteitsfonds. Indien u zich aanmeldt als nieuw lid van de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds ontvangt u de uitgave van deze oratie gratis.

► **Subsidies studentenverenigingen** Het najaar van 1997 heeft weer een rijke oogst aan subsidieaanvragen door studentenverenigingen opgeleverd. Met name de culturele sector gonsde van activiteit. Subsidies zijn gegaan naar onder andere het Utrechtsch Studenten Concert dat dit jaar zijn 175ste verjaardag viert; naar de organisatie van het derde Internationaal Studenten Piano Concours; en naar de productie van een cd met het introductielied voor eerstejaars. In totaal is vanaf september een bedrag van ruim f 20.000,- toegekend in de vorm van garantiesubsidies aan circa 30 activiteiten van studentenorganisaties.

► **Bestuur** Het bestuur heeft in de afgelopen maanden drie keer

vergaderd. De belangrijkste agendapunten waren de taakverdeling van de bestuursleden, de strategie voor de toekomst en de behuizing van het bureau. Tweemaal per jaar vergadert het bestuur met het college van bestuur van de universiteit. Tijdens hun laatste overleg hebben beide besturen besloten om opdracht te geven voor een marktanalyse van alumni. Ook werken beide besturen samen in de totstandkoming van de alumni-pas, en in de organisatie van de jaarlijkse Universiteitsdag. Het wervingsbeleid is eveneens onderwerp van gesprek. De Vereniging wil zich actiever profileren bij de studenten in de overtuiging dat daar de relatie gelegd moet worden met de toekomstige alumni. Nu is het U-fonds voornamelijk bekend als subsidiegever, maar studenten weten niet waar het geld vandaan komt waarmee zij gesubsidieerd worden. Wat betreft de huisvesting is er goed nieuws en slecht nieuws. Het goede nieuws is, dat de Vereniging uitzicht heeft op een riante behuizing op de begane grond van het bestuursgebouw van de universiteit. Het slechte nieuws is dat het allemaal meer tijd kost dan gedacht. De verhuisbeweging is onderdeel van een complex geheel waarbij diensten, faculteiten en verschillende gebouwen betrokken zijn. Dat betekent dat er in 1998 wel verhuist wordt, maar eerder in het najaar dan in het voorjaar!

► **Universiteitsdag** Inmiddels hebt u allen een uitnodiging ontvangen voor de Universiteitsdag. Het belooft een buitengewoon aangename dag te worden op locaties in De Uithof en in de binnenstad. De huisvesting van onze universiteit is onderwerp van het ochtendprogramma, de faculteiten heten u welkom bij de middagprogramma's en 's

avonds kunt u meemaken hoe het staat met de spellingskunst van uzelf en uw collega-alumni. Het bestuur van de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds hoopt velen van u te ontmoeten bij een van de programma's. *Informatie: Wanneer u meer over de zaken van de VUUF wilt weten, of u wilt aanmelden als lid, kunt u hierover informatie krijgen bij: Bureau VUUF, drs. Ineke van de Meene, Achter de Dom 20, 3512 JP Utrecht, (030) 2538025, fax. (030) 2538026, email: ufonds@bur.ruu.nl.*

Trésor

In 1995 hebben wetenschappers van de Utrechtse universiteit in Frans Guyana het bos Trésor, ter grootte van 2450 ha, aangekocht (zie illustrer 3). Ze proberen op deze manier een halt toe te roepen aan milieuverwoesting, vervuiling en onverantwoord kappen. Momenteel is een grootscheepse

heeft een royale voorzet gegeven voor deze actie: hij gaf de Stichting Trésor één ton. Dit is overigens al de vijfde keer dat Vogel het project zo genereus steunt, mede omdat de tropische flora van eminent belang geacht wordt als grondstof voor nieuwe medicijnen. De stichting werd in 1994 opgericht op initiatief van de Utrechtse Botanische Tuinen (onderdeel van de faculteit Biologie), kocht één jaar later het gebied aan en begon zich acuut in te spannen voor het verwerven van de status 'natuureservaat', wat noodzakelijk is om dit stuk regenwoud te kunnen vrijwaren van ongeoorloofde houtkap of jacht. Nu dit gerealiseerd is wil de stichting verder met onderzoek, dat voor een groot deel verricht wordt door onderzoekers van de Universiteit Utrecht, en met het opzetten van een centrum voor 'eco-toerisme' en 'eco-educatie',

deskundige Mark Plotkin, geeft een uniek beeld van het overwelldigende groen, de uitzonderlijke dieren en van de laatste inheemse indianenstam in het Amazonegebied, de Zoë. In het voorprogramma van de film, die nog tot september draait, wordt een diaprojectie vertoond van het Utrechtse Trésor-project, terwijl in de foyer een foto-expositie te bezichtigen valt. Geïnteresseerden kunnen met bijgaande kortingsbon de film voor f 12,50 in plaats van voor f 15,00 bezoeken.

Solaris

Op de Universiteitsdag zal de Universiteitswinkel Solaris weer met een stand aanwezig zijn. Het assortiment van de winkel is inmiddels sterk uitgebreid met onder andere een schrijfblok, calculator, mok, rugzak en kaarten uit de collectie van de vakgroep cartografie. Op de Universiteitsdag hopen wij het ontwerp van de nieuwe das te presenteren, die vanaf april te koop zal zijn. Tevens wordt er op twee artikelen uit de huidige collectie korting gegeven; des te meer reden om een kijkje te nemen in onze stand! UU-das: normaal f 37,50, op de Universiteitsdag f 32,50 Wijn (rood+wit): normaal f 23,00, op de Universiteitsdag f 20,00 De huidige das is sinds kort ook te krijgen bij Duetz Kleding in Bilthoven en Zeist. Het is bovendien mogelijk om artikelen te bestellen; vraag naar onze prijslijst! *Universiteitswinkel Solaris, Drift 13, 3512 BR Utrecht, (030) 2536053/45, fax. (030) 2536010. Openingstijden: ma-vrij 13.00-17.00 uur.*

Festival a/d Werf

Van vrijdag 22 t/m zondag 31 mei vindt – voor de dertiende keer – het Festival a/d Werf plaats. Wat ooit begon als een jubileumfeest van de Universiteit Utrecht is inmiddels uitgegroeid tot een internationaal bekend festival voor theater en beeldende kunst. Nog steeds zijn vele alumni bij de organisatie betrokken en ook de directeur, Petra Blok, is een Utrechtse alumna (theaterwetenschappen). Waar precies de voorstellingen zich gaan afspelen is nog onbekend, maar in het plan staan in ieder geval een manege, een parkeergarage, een kantoorgebouw en een warenhuis. Festival a/d Werf zoekt alledaagse locaties voor niet-alledaags theater en beeldende kunst. *Informatie: (030) 2315355.*

Plankwortelboom. Foto: Flip de Nooyer/Foto Natura.

actie gaande om het project gefinancierd te krijgen. Natuurgeneesmiddelen-producent dr. A. Vogel – in Nederland vertegenwoordigd door Biohorma bv –

in samenwerking met de Franse afdeling van het Wereld Natuurfonds. Het daartoe benodigde geld hoopt de stichting binnen te krijgen via donaties. Ten behoeve daarvan is een groot publiek project gestart, waarbij geïnteresseerden (alumni van de UU wellicht) gevraagd wordt een symbolische vierkante meter tropisch regenwoud te adopteren à raison van minimaal 25 gulden. De 'adoptie-ouders' ontvangen hiervoor een certificaat. Om deze actie bij het grotere publiek onder de aandacht te brengen heeft de Stichting aansluiting gezocht bij het Rotterdamse IMAX Waterstad theater, waar onlangs de film 'Amazon' in première ging. Die film, geregisseerd door Oscar-winnaar Keith Merrill en met medewerking van sjamaan Mamani en regenwoud-

Kortingsbon voor een bezoek aan de nieuwste IMAX-film 'Amazon'

Tegen inlevering van deze bon aan de kassa van het IMAX Waterstad theater in Rotterdam krijgt u f 2,50 korting op de toegangsprijs. De korting geldt voor maximaal 4 personen en is niet geldig voor speelfilms of in combinatie met andere kortingsregelingen. De actie loopt t/m 30 juni 1998.

'Amazon' is te zien in het Rotterdamse IMAX Waterstad theater op dinsdag t/m zondag om 14.00 en 16.00 uur. In de vakantieperiode ook op maandag. Voor meer informatie en reserveringen (010) 4048844.

Bon

Berichten voor Illustrerzake kunt u vóór 22 april 1998 sturen naar de redactie. Adres zie colofon, pagina 18.

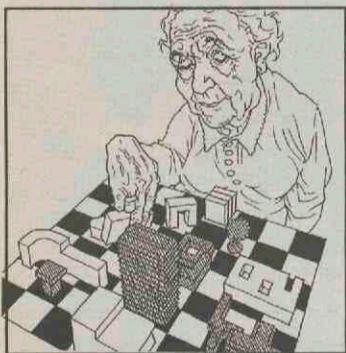
Universiteitsdag 28 maart 1998

Alle alumni, medewerkers en oud-medewerkers van de Universiteit Utrecht zijn van harte welkom op de universiteitsdag die plaatsvindt op zaterdag 28 maart. De bij de universiteit bekende alumni hebben een uitnodiging, programmaoverzicht en antwoordbon thuis gekregen.

Globaal programmaoverzicht

Ochtendprogramma, vanaf 9.30 uur tot ca. 12.00 uur (Educatorium)

Het ochtendprogramma van de universiteitsdag staat in het teken van 'architectuur en onderwijs'. Art Zaaijer (namens Office for Metropolitan Architecture) en ir. Aryan Sikkema (hoofd Huisvesting en Complexbeheer, Universiteit Utrecht) verzorgen presentaties over onderwijsarchitectuur en de inrichting van De Uithof. Aansluitend zijn er rondleidingen en excursies, bijvoorbeeld door het Educatorium van Rem Koolhaas of het Minnaertgebouw van Willem Jan Neutelings, naar de nieuwe

studentenwoningen in De Uithof, de Kromhoutkazerne waar het nieuwe University College wordt gehuisvest of naar universitaire panden in de binnenstad.

Middagprogramma vanaf 14.00 uur tot ca. 17.30 uur (verschillende locaties)

Faculteiten ontvangen hun alumni op eigen locaties in de binnenstad en in De Uithof. Meer informatie over de facultaire programma's vindt u in de programmakrant of via onderstaande telefoonnummers.

Aardwetenschappen (030) 2532019, Biologie (030) 2536705, Cognitieve Kunstmatige Intelligentie (030) 2531259/1831, Frans (030) 2536400, Geneeskunde (030) 2536240, Geschiedenis (030) 2536222, Kunstgeschiedenis en Archeologie (030) 2536263, Mediëvistiek (030) 2538189, Medische Biologie (030) 2536240, Muziekwetenschap (030) 2536321, Natuur- en Sterrenkunde (030) 2532677, Nederlands (030) 2538000, Oosterse talen en

culturen (030) 2536135 of (030) 2536133, Rechtsgeleerdheid (030) 2537018, Ruimtelijke Wetenschappen (030) 2531405, Scheikunde (030) 2533793, Sociale Wetenschappen (030) 2533200 of (030) 2531586, Theater-, Film- en Televisiewetenschap (030) 2536517, Vrouwenstudies Letteren (030) 2536298/6125, Wiskunde en Informatica (030) 2533536, Wijsbegeerte (030) 2531831.

Avondprogramma

Grand café met live muziekoptredens (vanaf 17.30 uur tot ca. 24.00 uur in het Academiegebouw)

Het Academiegebouw is speciaal voor deze gelegenheid ingericht als sfeervol grand café. Een aantal (reünisten)verenigingen organiseert in de aula een 'meeting-point' voor oud-leden.

Academisch dictee met presentator Frits Spits (20.00-21.30 uur, Domkerk)

Met het nationaal dictee als voorbeeld, vindt 's avonds in de Domkerk het eerste academisch dictee plaats. Alumnus Frits Spits leest het dictee voor. De strijd om de minste fouten speelt zich af tussen een aantal bekende alumni en medewerkers van de Universiteit Utrecht, waaronder Manon Uphoff (schrijfster), Henk Westbroek (radiopresentator, zanger), prof. mr. F.H.J.J. Andriessen (president van het Euro-Instituut te Brussel en voormalig vice-voorzitter van de Europese Commissie

te Brussel), Hummie van den Tonnekreek (hoofdredacteur Weekend), dr. André Klukhuhn (hoofd Studium Generale) en prof. dr. Maarten van Rossem (bijzonder hoogleraar Nederlandse cultuur in de 20e eeuw). Niet alleen deze forumleden testen hun kennis van de Nederlandse spelling; ook het publiek wordt van harte uitgenodigd mee te schrijven. Er is een prijs voor het beste forumlid en voor de beste alumnus uit het publiek.

Eetgelegenheden (alleen na opgave)

► **Lunch** Deelnemers aan de Universiteitsdag kunnen na afloop van het ochtendprogramma lunchen in het restaurant van het Educatorium. Tijd: 12.30-13.30 uur; kosten: f 15,- per persoon

► **Diner** 's Avonds is er in de aula van het Academiegebouw vanaf half zeven een feestelijk buffet met warme en koude gerechten. Een aantal (reünisten)verenigingen biedt oud-leden de mogelijkheid te dineren aan speciaal voor deze verenigingen gereserveerde tafels. Het gaat om de volgende (reünisten)verenigin-

gen: Biton, Unitas, USC, UVSV/ NVVSU, Veritas, SIB en USKO. Ook de Utrechtse Geologen Vereniging en de vakgroep Vrouwenstudies hebben een tafel gereserveerd voor hun alumni.

Tijd: 18.30-20.00 uur; kosten: f 30,- per persoon. Dranken zijn niet bij de prijs inbegrepen.

► **Vouchers** Voor het lunch- en/of dinerbuffet dient u vooraf vouchers te bestellen. De vouchers kunt u op 28 maart ophalen in resp. het Educatorium en het Academiegebouw. Op de dag zelf worden geen vouchers verkocht.

Informatie en opgave

U kunt zich nog opgeven voor deelname aan de Universiteitsdag. Bel daarvoor met Brenda Kemper van het Communicatie Service Centrum, (030) 2532651.

Algemeen

USC

Het Utrechtsch Studenten Concert is 175 jaar oud en nog steeds springlevend. De viering van het 35ste lustrum is inmiddels in volle gang. Het lustrumjaar ging op 4 januari van start met een Nieuwjaarsconcert in de Domkerk, gevolgd door een officiële receptie in de Aula van het Academiegebouw. Ter gelegenheid hiervan speechten de heer Veldhuis, voorzitter van het college van bestuur en de heer Opstelten, burgemeester van de stad Utrecht. Ook ontving het USConcert uit handen van mevrouw Melsen, redacteur van het Guinness Record

Boek, een oorkonde met vermelding dat het USConcert het oudste studentensymfonieorkest van Nederland is!

Het reünistenorkest, dat speciaal voor de viering van het 35ste lustrum is samengesteld, is met bijna 40 deelnemers al bijna compleet. De strijkers kunnen echter nog wel versterking gebruiken. Het reünistenorkest zal onder leiding staan van dirigent Rolf Buys, zelf reünist en Honorair, en oud-solist van het USConcert. Op 4 april, om 15 uur zullen de reünisten, na twee repetitiezondagen op 22 en 29 maart, in de Aula van het Academiegebouw

laten horen dat ze het musiceren niet verleerd zijn.

In juni en juli brengt het USConcert, in samenwerking met stichting Pagliacci, ongeveer 26 keer de opera *Pagliacci* van Leoncavallo op de planken. Deze opera speelt zich af rond een klein reizend circusgezelschap en dus zal het USConcert een circustent als theater/decor gebruiken. De tent zal in juni worden opgezet in het Wilhelminapark. Aangezien dit park in 1998 100 jaar bestaat, viert het USConcert dan twee verjaardagen. Na de première op vrijdag 19 juni zullen nog 5 voorstellingen in Utrecht volgen. Hier-

na vertrekt het USConcert samen met circustent, koor, solisten, dirigent, hulpkok, 40 kleine tentjes, douchecabines en roze Cadillac voor een maand op tournee langs plaatsen in Zuid-Frankrijk, Italië en Zwitserland. U bent natuurlijk alvast van harte uitgenodigd om onze piste te bezichtigen!

Vereniging Utrechts Universiteitsfonds

► **Bijzondere leerstoel vrouwengeschiedenis** Met de oratie 'De Prima Donna. Over exemplarische vrouwenlevens' aanvaardde Marjan Schwegman

vrijdag 23 januari jl. de bijzondere leerstoel Vrouwengeschiedenis. Daarmee heeft Utrecht een primeur in huis gehaald, want de leerstoel is uniek in Nederland. In haar oratie ging Marjan Schwegman in op de invloed van de beeldvorming in de weergave van vrouwenlevens. In de negentiende eeuw kwam de nadruk allengs sterker te liggen op de onschuld, met name op het seksuele vlak, in de beeldvorming van de vrouw. De 'echte' boze moeder uit het sprookje werd vervangen door een boze stiefmoeder, terwijl de eigen moeder als zondeloos schepsel verhuisde naar het

Faculteiten

Aardwetenschappen

Geologisch College Miolnir

Het Geologisch College Miolnir, organiseert dit jaar ter ere van haar derde lustrum het symposium 'De ondergrond van Nederland: exploratie en exploitatie'. Het symposium vindt plaats op woensdag 19 maart in de grote collegezaal van de faculteit Aardwetenschappen van de Universiteit Utrecht (Budapestlaan 4) en de toegang is gratis.

Het programma is als volgt:

09.30 uur: Ontvangst met koffie en thee

10.00 uur: Voorwoord Praeses Miolnir

10.05 uur: Voorwoord Praeses symposiumcommissie

10.15 uur: Prof. dr. Th. E. Wong (UU) – 'Algemene introductie over de geologie van Nederland'

11.00 uur: Drs. J. Hoogendoorn (Tauf Milieu) – 'Grondwater als delfstof'

11.45 uur: Drs. J. Heederik (NITG/TNO) – 'Exploitatie van aardwarmte'

12.30 uur: lunch

13.30 uur: Drs. P. van Tongeren (NITG/TNO) – 'Winning van mijngas'

14.15 uur: Dr. H. Frikken (NAM) – 'Reservoir geologie; het Schoonebeek veld'

15.00 uur: pauze

15.15 uur: Dr. H. Dronkert (TU Delft) – 'verband aardbeving/bodemdaling en gaswinning'

16.00 uur: Prof. dr. R.D. Schuiling (UU) – 'Geologische opslag; een veilig concept'

Aansluitend borrel op sociëteit Symposium, Lucas Bolwerk 8 te Utrecht.

Informatie: Martine G.C. Vernooij: Ab Actis, symposiumcommissie van het Geologisch College Miolnir, Lucas Bolwerk 8, 3512 EG Utrecht, fax. (030) 2343069, e-mail: miolnir@geof.ruu.nl.

Geneeskunde

PHEPH

De alumnivereniging voor Medisch Biologen Pheph organiseert tijdens de **Universiteitsdag** op zaterdag 28 maart 1998 's middags een workshop. Het thema van deze workshop

is 'organiserend leren en leren organiseren'. Daarnaast is speciaal voor Pheph-leden 's avonds een reünie in de vorm van een diner. Diegenen die hier nog geen bericht over hebben ontvangen, of die hier meer informatie over willen hebben kunnen via onderstaand adres contact met Pheph opnemen. Alumni die nog geen mogelijkheid hebben gehad om zich op te geven als lid van Pheph (en dat wel graag willen) kunnen op dit adres ook terecht.

Informatie: Gina Bottger, Koningslaan 33, 3583 GD Utrecht, (030) 2520086, email: G.Bottger@amc.uva.nl.

Sociale Wetenschappen

Alcmaeon

Het nieuwe jaar, 1998, is volop aan de gang. Ook voor de Utrechtse Faculteitsvereniging der Sociale Wetenschappen, Alcmaeon, is het jaar actief begonnen. Zo hebben we een workshop Time-Management achter de rug van de commissie Arbeid, Organisatie en Management. De lezing van de

commissie Cultuur, Mens en Maatschappij over het zeer actuele onderwerp 'Stalking' was een groot succes, evenals de lezing over de persoonlijkheidsstoornis Borderline van de commissie Gezondheid en Hulpverlening. Maar er staan ook nieuwe activiteiten op het programma. Zo zal op **17 maart** de commissie Onderwijs, Ontwikkeling en Opvoeding haar eerste lezing verzorgen. Deze zal gaan over **kinderen van homoseksuele ouders**. Het belooft een boeiende lezing te worden. Ook staat het eerste congres voor de deur. Op **21 april** zal de commissie Media en Communicatie een congres verzorgen waarin de beïnvloeding door reclame centraal staat. Op **12 mei** vindt er een lezing plaats van de commissie Cultuur, Mens en Maatschappij en op **19 mei** verzorgt de commissie Arbeid, Organisatie en Management haar congres, met als onderwerp **Werving en Selectie**. Op **5 juni** zal onze jaarlijks terugkerende **Bedrijven- en Instellingendag** plaatsvinden. Deze dag is vooral voor afstuderenden of net afge-

studeerden zeer de moeite waard. Uit bovenstaande blijkt wel dat Alcmaeon een zeer dynamische vereniging is. Naast bovengenoemde lezingen en congressen organiseren wij ook symposia, fora en workshops die zijn gekoppeld aan actuele, sociaal-wetenschappelijke onderwerpen. Een lidmaatschap kan ook voor u zeer interessant zijn. Ten eerste ontvangt u vijf keer per jaar een sociaal-wetenschappelijk magazine, de Geestig. Hierin wordt aandacht besteed aan actuele onderwerpen en onderzoeken, maar het ontbreekt ook zeker niet aan leuke teksten en columns. Daarnaast wordt u door middel van nieuwsbrieven en folders op de hoogte gehouden van ons activiteitenaanbod. Een lidmaatschap heeft ook het voordeel dat u activiteiten tegen korting of zelfs geheel gratis kunt bezoeken. Voor slechts f 25,- bent u al begunstiger en steunt u een jonge, actieve en vooral enthousiaste vereniging. *Informatie: Alcmaeon, Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht, (030) 2533200, e-mail: Alcmaeon@fsw.ruu.nl.*

Studentenleven

RVV/Veritas

Sinds afgelopen maand heeft de RVV een zeer oude traditie in ere hersteld: de **reünistenborrel**. Elke laatste vrijdag van de maand worden deze borrels georganiseerd voor alle Veritas-reünisten. De borrels vinden plaats in het Trefcentrum. Ook oud-leden die nog geen lid zijn van de RVV zijn van harte welkom, dus neem ook je jaargenoten, dispuuts-vrienden en andere Veritaskennissen mee naar Veritas op vrijdag 27 maart en 24 april. *RVV, Antwoordnummer 9014, 3500 ZA Utrecht, (030) 2201554 (hr. M. Kramer) of (030) 2521095 (Judith Tielen).*

SIB

De Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen (SIB) is niet alleen interessant voor leden, doch ook voor oud-leden! Bovendien zijn onze activiteiten vrij toegankelijk, dus ook geïnteresseerde niet-leden zijn van harte welkom. De SIB organiseert onder andere lezingen over politieke, maatschappelijke en culturele ontwikkelingen in de wereld. De activiteiten die voor de komende tijd op het programma staan zijn

te vinden op onze homepage. De SIB zal ook aanwezig zijn op de **Universiteitsdag** die 28 maart plaatsvindt. Kom gerust eens langs bij Cultureel Centrum Parnassus, Kruisstraat 201, kamer 204 in Utrecht, of breng een virtueel bezoekje: www.fys.ruu.nl/~sib. *Meer informatie is te verkrijgen door te bellen: (030) 2532884, te faxen: (030) 2538775 of te mailen: sib@fys.ruu.nl. Tot ziens bij de SIB!*

Biton

Ooit lid geweest van Biton? Een blauwe maandag of een heel studentenleven lang? Opgezegd met een traditionele 'kijk eens wat voor functies ik heb gehad'-brief of (tijdelijk) geroyeerd wegens wangedrag? Maakt niet uit. Studentenvereniging Biton viert in 1998 haar 25-jarig bestaan. Reden voor een groot feest op zaterdag **9 mei**. Dé kans om mensen terug te zien die je uit het oog bent verloren. En hen terug te zien die je eigenlijk nooit meer tegen had willen komen. Deze lustrumdag voor oudleden en reünisten heeft als thema 'Prehistorie'. Het programma is als volgt: **16.00 uur:** Hervind 'the Lost World': Ontvangst met koffie/

thee etcetera en gelegenheid tot ontmoeting.

17.00 uur: Survival of the fittest: Het spel van de hernieuwde kennismaking. U kunt worden ingedeeld bij generatiegenoten. Aansluitend: Eten of gegeten

worden: buffet + uitreiking Darwin-trofee.

Aansluitend: Earthquake-feest, met muziek en disc-jockeys uit lang vervlogen tijden. Kortom: Noteer deze datum in je agenda en geef je adres per

omgaande door aan: Jolanthe Bax, (030) 2734621, e-mail: j.bax@ad.lct.fnt.hvu.nl. Een persoonlijke uitnodiging volgt in maart. *Meer informatie: Janneke Voskamp, tel./fax: (030) 2713597, e-mail: butlprod@worldonline.nl.*

Onderwijs

Informatie over postacademisch onderwijs, postdoctoraal onderwijs, contractonderwijs, open cursussen

Diergeneeskunde

De faculteit Diergeneeskunde organiseert postacademische nascholingscursussen voor afgestudeerden. Daarnaast zijn er beperkte mogelijkheden voor contractonderwijs. *Informatie: Stichting PAO-Diergeneeskunde, Yalelaan 11, Postbus 85205, 3508 AE Utrecht, (030) 2517374, fax (030) 2516490, e-mail: paod@pobox.ruu.nl, www.cc.ruu.nl/paod/.*

Godgeleerdheid

Cursussen die niet veel voorkennis vereisen:

- ▶ Leerstellige theologie/ethiek van het christendom. Inleiding in de essentiële begrippen, waar het in de hoofdvakken van de leerstellige theologie om draait. Kosten: f 200,-. Begindatum: 27 april.
- ▶ Inleiding methoden godsdienstwetenschappen en Islam. Kosten f 300,-. Begindatum: 27 april.
- ▶ Vrouwenstudies theologie. Kosten: f 200,-. Begindatum: 27 april.
- ▶ Inleiding vergelijkende godsdienstwetenschap. Kosten: f 100,-. Begindatum: 25 april (deeltijd).
- ▶ Inleiding Islam. Kosten: f 200,-. Begindatum: 25 april (deeltijd).

Colleges voor afgestudeerde theologen:

- ▶ Grondslagen exegese OT. College over de Canonical method van B.S. Childs. Verder Blokweek door dr. T. Veijola (Universiteit van Helsinki) met bespreking van literaire benadering van Deuteronomium. Kosten: f 400,-. Begindatum: 27 april.
- ▶ Godsdienst van Israël. College over godsdienstgeschiedenis van profetisme in Israël. Kosten: f 400,-. Begindatum: 27 april.
- ▶ Griekse patristiek. Analyse van de Didache en Ad Diognetus in het kader van Apostolische vaders. Kosten: f 400,-. Begindatum: 27 april.
- ▶ Religieuze kennistheorie. Bespreking van hedendaagse epistemologische theorieën in verband met het geloof in God

Kosten: f 400,-
 Begindatum: 27 april.
 ► Sociale en politieke filosofie: Joodse politieke denkers. Aandacht voor mensen als Buber, Benjamin, Bloch, Levinas en Taubes. Kosten: f 400,-

Begindatum: 27 april.
 ► Moderne ontwikkelingen in Islam. Kosten: f 400,-
 Begindatum: 27 april.

► Wetenschapsleer. Wat is de wetenschappelijke status van de disciplines in de theologie? Kosten: f 400,-
 Begindatum: 25 april (deeltijd).

► Exegese OT. Structurele lezing van psalm 19 en 78. Kosten: f 400,-
 Begindatum: 25 april (deeltijd).

► Dogmengeschiedenis: Van Irenaeus tot Barth. Kosten: f 400,-. Begindatum: 25 april (deeltijd).

► 20e eeuwse theologen. Kosten: f 400,-. Begindatum: 25 april (deeltijd).
 Informatie: (030) 2531978, e-mail theology@cc.ruu.nl.

Sociale Wetenschappen

De faculteit Sociale Wetenschappen biedt vele contractcursussen aan. Het volgende blok loopt van 11 mei tot 3 juli. Opgave is mogelijk tot 14 april.
 U kunt een studiegids aanvragen via (030) 2534750 of 2534730, af e-mail contract@fsw.ruu.nl.

ACCU

In de periode april-juli gaan bij het Academisch Computercentrum weer een aantal nieuwe cursussen

van start. De brochure verschijnt half maart.
 Informatie: (030) 2531436, fax. (030) 2531633, e-mail accu@cc.ruu.nl, http://www.cc.ruu.nl.

HOVO

In het kader van het Hoger Onderwijs voor Ouderen Utrecht biedt de Universiteit Utrecht de komende maanden drie cursussen aan.

► Geschiedenis van het dagelijks leven. Deze cursus richt zich op Utrecht in de 19e eeuw. De onderwerpen zijn criminaliteit, gezondheidszorg, volkshuisvesting, onderwijs, en dood en begrafenissen. Docent prof. dr. P.D.'t Hart, hoogleraar Utrechtstudies. De cursus wordt gegeven op maandagmiddag van 30 maart t/m 11 mei (m.u.v. 13 april) van 15.00 uur tot 17.00 uur in de binnenstad. Kosten 180 gulden.

► Algemene en bijzondere gezinsrelaties in de tweede helft van de 20e eeuw. Tijdens deze cursus zal worden ingegaan op veranderingen in het gezin: samenstelling en duurzaamheid, manieren om kinderen te krijgen, adoptie, moderne voortplantingstechnieken. De gevolgen van dit alles voor leden van het gezin en voor gezinsrelaties komen uitgebreid aan de orde. Docent prof. dr. R.A.C. Hoksbergen (hoogleraar adoptie) e.a. De cursus wordt gegeven op

dinsdagmiddag van 31 maart t/m 19 mei (m.u.v. 5 mei) van 13.30 uur tot 16.00 uur in De Uithof. Kosten 210 gulden.

Ingezonden

Geachte redactie,
 Hierbij zend ik u een commentaar op het artikel van dr. W.A.H. Asman, getiteld 'Ammoniakbeleid onvoldoende gebaseerd op kennis' in het decembernummer van 'Illustrer'.
 Als chemicus wekt het altijd verbazing ammoniak zuurproducerend te horen noemen. Ook dr. Asman bezondigt zich hieraan door te schrijven dat ammoniumhoudende deeltjes neerslaan als zure regen. Als schuldige wordt de landbouw hiervoor aangewezen. Het RIVM heeft veel onderzoek aan het verschijnsel zure regen verricht. De overheid (VROM) heeft hier conclusies uit getrokken, die geen enkele chemicus zou onderschrijven. RIVM toont aan dat ammoniak de lucht ontdoet van zure bestanddelen zoals zwavel- en stikstofoxiden (niet afkomstig van de landbouw) door droge en natte depositie. Bovendien ontleedt ammoniumnitriet, gevormd uit ammoniak en stikstofoxide in water en stikstof. Ammoniak werkt op deze wijze ontzurend en niet verzurend. Als ammoniak in de bodem terecht komt, ontstaat salpeterzuur. Aangevoerd is dat dit salpeterzuur via de wortelreactie van de planten onschadelijk wordt gemaakt. De mythe van de verzuring van lucht en bodem door ammoniak – instandgehouden door de overheid – en kennelijk onderschreven door dr. Asman tegen alle chemische logica in, moet eindelijk stoppen. Ten onrechte wordt de boer niet alleen in een slecht daglicht geplaatst, maar worden hem maatregelen opgelegd, die onnodig zijn en hem wel veel geld kosten. Een aantal wetenschappers, verenigd in Heidelberg Appeal Nederland tracht het gezondchemisch-verstand in deze kwestie te doen zegevieren. Het wordt hoog tijd dat de Tweede Kamer de onterechte aanval op ammoniak eindelijk stopt en de gunstige invloed van ammoniak op zure regen erkend wordt. Om deze reden zou de veehouderij juist naar Zeeland moeten verhuizen om met de overheersende zuidwestwind de uitgestoten (basische) ammoniak naar de verzuurde Randstad-atmosfeer te laten transporteren.
 Dr. J.A. Wolhoff, Driebergen

► Filosofie van de 19e en 20e eeuw. Er worden vijf filosofen behandeld: Kant, Hegel, Schopenhauer, Wittgenstein en Sartre.

Iedere bijeenkomst bestaat uit een hoorcollege en het bestuderen van vertaalde teksten van de filosoof in kwestie. Docenten prof. dr.

Oproep

Voor het grote lustrumfeest van het Stedelijk Gymnasium te 's Hertogenbosch in 1999 zoek ik adressen van Ton (Antonie Johannes) van den Bogert, geboren 15 april 1959 te Hedel en Ton (Antonie Johannes Lambertus) van Osch, geboren 24 mei 1956 te Utrecht. Beiden hebben in 1975 hun gymnasiumdiploma behaald en aan de Universiteit Utrecht hun opleiding voortgezet.
 Reacties naar: Karel van Rosmalen, Jacob van Lennephoeve 40, 3438 PC Nieuwegein

K.J. Schuhmann (hoogleraar geschiedenis van de wijsbegeerte) en dr. P. Steenbakkers. De cursus wordt gegeven op vrijdagmiddag van 17 april t/m 29 mei (m.u.v. 8 mei) van 13.00 uur tot 16.00 uur in De Uithof. Kosten 180 gulden
 Informatie over deze cursussen en inschrijfformulieren: Secretariaat van HOVO Utrecht, postbus 80125, 3508 TC Utrecht, (030) 2533483.

James Boswell Instituut

Het James Boswell Instituut organiseert van 13 t/m 31 juli in samenwerking met The Ohio State University een speciaal zomerprogramma Nederlandse taal en joodse cultuur in Nederland onder de titel 'Dutch and Jewish'. De cursus bestaat wat betreft de compo-

Drs. A. Abbas
 Drs. W.F.C. Adema
 Drs. P.J.L. Annotee
 Drs. A. Arps
 Drs. A.H. Baede
 Drs. M.F.J. van Baggum
 Drs. D.G.E. Beltman
 Drs. J. van Belzen
 Drs. M.C.W. Bezemer
 Drs. G.E. Binnenmars
 Drs. L.I. Borghuis
 Drs. A.C. Bosch
 Drs. M. Bosua
 Drs. H.R. Boulogne
 Drs. C.A.M. van Boxtel
 Drs. D.G. ter Braake

Drs. J.C. Bronkhorst
 Drs. A. Bruinekool
 Drs. W. Buit
 Drs. J.W.G.M. van Buul
 Drs. A.W.M. van Coillie
 Drs. I.E.J.M. Coppieters
 Drs. M.S.A. van Dam
 Drs. P.M. Das
 Drs. K.J. van den Dool
 Drs. J.G.M. Dorren
 Drs. N. Doueiri
 Drs. J.C.A. Ettema
 Drs. M.H.C. Falize
 Drs. C.A.F. Gardeniers
 Drs. C.G.A. Geerlings
 Drs. M.P.C. van Gils

Drs. T. de Goede
 Drs. L.L.P. van de Goor
 Drs. A.M. de Graaf
 Drs. K. de Gruijl
 Drs. P.P. van der Haak
 Drs. M.B. Habraken
 Drs. I.A. van der Ham
 Drs. B.F.E. Heikens
 Drs. P.R. Heinen
 Drs. P. Heintze
 Drs. D.L.M. de Hiep
 Drs. R.C.P. Hoen
 Drs. J.T. Holthuisen
 Drs. G. Hoogerkamp
 Drs. A. Horsthuis
 Drs. M. van Hulzen

Drs. J.J. Jager
 Drs. A.H. Jansen
 Drs. J.J. Janssen
 Drs. P.E. Kagle
 Drs. E. van der Kam
 Drs. R. de Kam
 Drs. J.A. Kamermans
 Drs. A.W. Kerkstra
 Drs. J.A. Klarenbeek
 Drs. V.A.J. Klooster
 Drs. G.P. Kolen
 Drs. S.A. Kolle
 Drs. J.A. de Kraker
 Drs. H.L. Kuiper
 Drs. W.E.M. Lansu
 Drs. M.J. Laterveer

Drs. M.G. Lemmens
 Drs. T.T. Lemstra
 Drs. C. van Lent
 Drs. W.R. van Lente
 Drs. L.L.M. Leunissen
 Drs. G. Linde
 Drs. H. Linde
 Drs. J.L. Linsen
 Drs. A.H.J.M. Maatjens
 Drs. C.J. Massaroni
 Drs. M. Meijman
 Drs. J.P.M. Melssen
 Drs. E. Mout
 Drs. P.C.F. Nagtegaal
 Drs. Y.T.M. Nieuwenhuijs
 Drs. H. Nikkels
 Drs. K.H. Noorda
 Drs. E. Noordraven
 Drs. K.F. Norbruis
 Drs. N.J. van Oldenbeek
 Drs. G.J. Onrust
 Drs. G.C.M. van Oostveen
 Drs. B.F.M. Otten
 Drs. B. Otten
 Drs. A.C. Otten
 Drs. J.H.G. Oude Egberink
 Drs. J.T.E.M. Palm
 Drs. A.J. van der Peet
 Drs. A. Perin
 Drs. M. Postma
 Drs. G.M.B. Pouwels
 Drs. P.P. de Quaij
 Drs. G.G.M.A. Quodbach
 Drs. R. van der Ree
 Drs. A.M. Reijmers
 Drs. L. Renckens
 Drs. L.A.M. Rietbergen
 Drs. M.J. Rigter
 Drs. R.J. Rijnbende
 Drs. P.P.M. Rinkes

Drs. G.W. Roest
 Drs. A.H.P. Rombouts
 Drs. C.A.J.M. Rooijackers
 Drs. B.J.M. van Roosendaal
 Drs. J.L.M. van Schaik
 Drs. C.C. van Schothorst
 Drs. L.B.J. Sesink
 Drs. J.H. Severijn
 Drs. J.H. Sloetjes
 Drs. G.J. Sloopweg
 Drs. N. Snip
 Drs. W.H. Spithout
 Drs. J.D.M. Sprokkereef
 Drs. O. van Staveren
 Drs. P.G. Stemerding
 Drs. E.J.M. Stoffers
 Drs. B.C.M. Supicic
 Drs. M.P.W. Swevels
 Drs. F.R. Terpstra
 Drs. O.M. Thiers
 Drs. A.G. Thomassen
 Drs. B.T. Thuis
 Drs. W.T.M. Tiemes

Drs. M.A.M. Timmermans
 Drs. M. Tulp
 Drs. F.J.M.M. van der Veeke
 Drs. R.W. van der Veen
 Drs. R.R.C. Veldhuis
 Drs. A.M.N. Verberne
 Drs. A.A.J. Verham
 Drs. R.M. Vermaat
 Drs. S.J.S. Vernooij
 Drs. H.H.C. Verstappen
 Drs. R. de Vries
 Drs. H. Waalwijk
 Drs. M.C.M. de Waard
 Drs. H. Wassenaar
 Drs. W.F. van der Weg
 Drs. J. Westendorp
 Drs. H. Wiggers
 Drs. C.M. van Willigen
 Drs. C.G.D. de Wilt
 Drs. A.K. Winterink
 Drs. P.P.M.J. de Wit
 Drs. C.M. Wouters
 Drs. C.J.M. Zwamborn

Adres onbekend

Kent u één van deze alumni van de opleiding Geschiedenis? Laat het ons weten!
 De Universiteit Utrecht probeert haar alumnibestand steeds te verbeteren. Momenteel beschikken we over circa 65.000 goede adressen. Van een groot aantal andere mensen hebben wij wel de naam, maar geen actueel adres. Een aantal van deze namen vindt u hieronder. Beschikt u over de juiste adresgegevens, schrijf ons dan. Ook wanneer u over naam- en adresgegevens van alumni beschikt, waarvan u denkt dat zij helemaal niet bij ons bekend zijn.
 Ons adres is: Universiteit Utrecht, Communicatie Service Centrum, taakgroep relatiebeheer, Antwoordnummer 8428, 3500 VW Utrecht. Een postzegel is niet nodig. E-mail: illuster@bur.ruu.nl.

Adreswijziging

Adreswijzigingen kunt u ook doorgeven via de elektronische postbus. Als u een e-mail met uw oude en nieuwe adres naar illuster@bur.ruu.nl stuurt, worden uw gegevens door ons verwerkt. Natuurlijk kunt u ook de gecorrigeerde adreswikkels kosteloos terugzenden naar het op de wikkels vermelde antwoordnummer.

nent joodse cultuur uit een aantal lezingen (in het Engels) over het joodse leven en de joodse cultuur in Nederland vanaf de 17e eeuw. Voor belangstellenden bestaat de mogelijkheid deze lezingen bij te wonen. Nadere bijzonderheden over de onderwerpen, data en kosten zullen in het juni-nummer vermeld worden.

Informatie: (030) 2538666, james.boswell@jbi.ruu.nl, <http://www.jbi.ruu.nl>.

Een algemene studiegids over postacademisch onderwijs, postdoctoraal onderwijs, contractonderwijs en open cursussen is aan te vragen via (030) 2532670.

Publicaties

Op weg met Levinas

In de uitgave 'Op weg met Levinas' staat het leven en de filosofie van de Frans-joodse denker Emmanuel Levinas (1906-1995) centraal. De toegepaste interpretatie-/improvisatiestructuur plaatst het boek dichterbij Levinas' ideeën dan de meeste andere publicaties over hem. Wie met Levinas op weg gaat, ontdekt dat zijn ideeën waardevol zijn voor ons dagelijks functioneren. Bovendien klinkt zijn 'filosofie van het gelaat' verfrissend in de uitgemolken discussie tussen modernisten en postmodernisten. 'Op weg met Levinas', geschreven door dr. Etienne Kuypers en prof. dr. R. Burggraave is uitgegeven door uitgeverij Garant en is nummer zeven in de serie 'Random filosofen'. ISBN 90-5350-474-5

Huisvesting in Europa

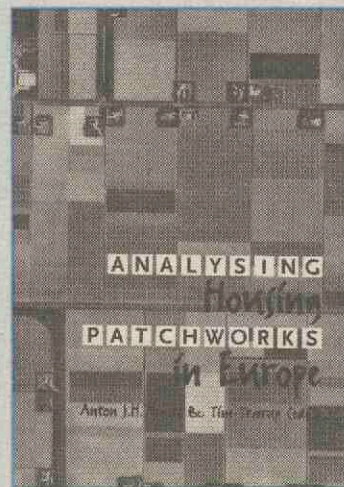
Na de Olympische Spelen in 1992 in Barcelona kreeg het Olympisch dorp een nieuwe bestemming als woonwijk. Het bestuur van de stad had de Spelen aangegrepen als mogelijkheid om een industrieterrein om te bouwen tot woonwijk. De realisatie van het 'dorp' is op het gebied van stadsvernieuwing een van de belangrijkste projecten in Europa. Welke mensen zijn er uiteindelijk gaan wonen? Voldeed het wonen aan hun verwachtingen? En had de bouw ervan invloed op de woningmarkt in Barcelona?

Dat zijn vragen die beantwoord worden in 'Analysing patchworks: Housing in Europe'. Dit boek laat aan de hand van tien verschillende actuele onderzoeken zien hoe complex het huisvestingsonderzoek in Europa is. Het is een lappendeken die is opgebouwd uit onder meer economische, sociale en demografische aspecten waarvan het belang weer verschilt per situatie en per land. Naast het Olympisch dorp in Barcelona komen er negen andere onderwerpen aan bod, waaronder de migratiepatronen in Hongarije,

de gettogebieden in Denemarken en de huisvestingsproblematiek in Moskou na het verdwijnen van de Sovjet-Unie.

Het boek kwam tot stand na het jaarlijkse seminar van de Young Housing Researchers (YHR), onderdeel van de European Network for Housing Researchers (ENHR). Hier brachten zeventien promovendi hun onderzoek onder de aandacht. Vervolgens konden collega's het onderzoek becommentariëren en suggesties leveren. De verhalen zijn aangevuld met drie voordrachten van hoogleraren.

'Analysing patchworks: Housing in Europe' is verschenen onder redactie van Anton J.H. Smets en Tine Trærup. Exemplaren zijn te bestellen bij: Universiteit Utrecht, vakgroep Geografie en Planologie, Postbus 80115, 3508 TC, Utrecht, fax. (030) 2540604. ISBN: 90-6266-155-6

Overgangsmetalen als katalysator

Het boek 'Application of Transition Metal Catalysts in Organic Synthesis' bevat experimentele voorschriften voor het gebruik van koper, nikkel en palladiumverbindingen in de organisch-chemische synthese. Metalen als koper, nikkel en palladium, die behoren tot de zogenoemde overgangsmetalen, spelen een belangrijke rol als katalysator: ze laten bepaalde chemische reacties sneller, efficiënter of onder gunstiger omstandig-

heden (bijvoorbeeld bij minder hoge temperatuur) verlopen. De procedures in het boek zijn gebaseerd op methoden die in de literatuur zijn beschreven en die door de auteurs en hun medewerkers in het laboratorium zijn uitgevoerd. Twee van de auteurs, prof. L. Brandsma en H.D. Verkruijse zijn werkzaam bij de faculteit Scheikunde van de Universiteit Utrecht, taakgroep Preparatieve Organische Chemie. De andere auteur, prof. S.F. Vasilevsky is verbonden aan de Russische Academie van Wetenschappen in Novosibirsk. Prof. Brandsma werkt al een aantal jaren intensief samen met Russische chemici. 'Application of Transition Metal Catalysts in Organic Synthesis', door L. Brandsma, S.F. Vasilevsky en H.D. Verkruijse. Springer-Verlag, Berlin/Heidelberg, 1998. ISBN: 3-540-62831-2

Personalia

► Prof. dr. Wiljan van den Akker is benoemd tot voorzitter van het gebiedsbestuur Geesteswetenschappen van onderzoeksorganisatie NWO. Hij volgt hiermee prof. dr. W. Idema van de Rijksuniversiteit Leiden op. Sinds 1987 bekleedt Van den Akker de leerstoel Moderne Nederlandse Letterkunde van de faculteit Letteren van de Universiteit Utrecht. Daarnaast is hij sinds 1994 directeur van het onderzoeksinstituut voor Geschiedenis en Cultuur.

► Emeritus hoogleraar dr. V. Brümmer wordt benoemd tot eredoctor van de universiteit van Durham (Verenigd Koninkrijk). In december 1998 zal hij de onderscheiding uitgereikt krijgen. Hij ontvangt het eredoctoraat voor zijn verdiensten voor het onderzoek in de godsdienstfilosofie en voor zijn inzet voor de verbetering van de internationale contacten tussen theologen. Tot 1 januari 1998 was Brümmer professor godsdienstwijsbegeerte aan de Universiteit Utrecht. Daarnaast was hij directeur van de Nederlandse onderzoeksschool voor Theologie en Religiewetenschappen (NOSTER). Hij geniet vooral bekendheid door zijn introductie van analytisch-wijsgerige methoden in systematische theologie. Hierin heeft hij zoveel navolging gekregen dat men inmiddels van een 'Utrechtse School' spreekt. Brümmer ontving eerder een eredoctoraat van de universiteit van Uppsala en is ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw.

► Drs. Ineke van Oosten is per 1 januari aangesteld als directeur van het Utrecht University College, naast bouwdecaan prof. dr. H. Adriaansens. Van Oosten was tot

eind 1997 werkzaam op het Bureau van de Universiteit als manager externe strategische projecten.

► Drs. Liesbeth Schöningh, voormalig hoofd van de afdeling Sociale en Organisatiezaken, vertrok per 1 maart ook uit de ambtelijke organisatie van de universiteit. Zij is benoemd tot directeur van De Utrechtse School voor postdoctoraal onderwijs van bouwdecaan prof. dr. R. in 't Veld.

► Minister de Boer van VROM heeft prof. dr. R. in 't Veld benoemd tot voorzitter van de Raad voor het Milieu- en Natuuronderzoek (RMNO). Deze raad doet de regering voorstellen over onderzoeksprogramma's en verkenningen. In 't Veld, oud-staatssecretaris van onderwijs, is nu verbonden aan de universiteiten van Utrecht en Amsterdam als hoogleraar in de organisatiekunde en management van het openbaar bestuur. In 't Veld volgt prof. dr. L. Fresco op.

► De bioloog dr. ir. A.F.M. Cremers heeft op 9 januari de jaarlijkse docentenprijs van de Universiteit Utrecht in ontvangst genomen. Hij ontving de prijs onder meer vanwege zijn grote enthousiasme voor het werk van zijn studenten en voor de wijze waarop hij de nieuwsgierigheid van de studenten weet te prikkelen. Samenvattend bestempelde de jury hem als een enthousiasmerende universitair docent die wetenschappelijke vorming in de praktijk weet te brengen. Dit jaar was het de vierde keer dat het college van bestuur van de universiteit de prijs, in de vorm van een trofee en een reisbeurs van 7500 gulden, uitreikte.

► Dr. Maaïke Meijer, docent van de vakgroep Vrouwenstudies Letteren, is per 1 januari aangesteld als Opzij-hoogleraar emancipatie aan het Centrum van vrouwen- en genderstudies van de Universiteit van Maastricht. De Opzij-wissel-leerstoel is voor tweeënhalf jaar. Meijer werkt sinds 1984 bij vrouwenstudies Letteren van de Universiteit Utrecht.

► De vereniging van Schrijvers en Kunstenaars in de Turkse Wereld (Türksav) heeft de Türksav-prijs 1997 toegekend aan prof. dr. Frederick de Jong, hoogleraar Islamtalen en islamitische culturen van de faculteit Letteren. Hij krijgt deze prijs voor zijn inzet voor het wetenschappelijk onderzoek op het terrein van de Turkse talen en culturen, en in het bijzonder voor zijn bijdragen aan de kennis van de geschiedenis en cultuur van de Turkse bevolkingsgroepen in de Balkan. De plechtige uitreiking van de prijs door de president van Turkije, Süleyman Demirel, zal in april plaatsvinden in het presidentiële paleis te Ankara.

Illustrer 10, jaargang 3, maart 1998

Illustrer is een gezamenlijke uitgave van de Universiteit Utrecht en de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds. In samenwerking met faculteiten en verenigingen, het Alumniplatform en de Stichting Utrechts Universiteitsblad. Illustrer verschijnt vier keer per jaar en wordt toegezonden aan afgestudeerden van de Universiteit Utrecht in een oplage van 60.000.

Hoofdredacteur: Twan Geurts
Redactie: Karin Beneken Kolmer, Noor van Haaren, Désirée Majoor, Armand Heijnen
Redactie-advies: Roeland Dobbelaer, Sandra van Dillen, Lex Linssen, Esther Lusse, Ted Sanders, Harry van den Tweel

Redactie-raad: Jo Groebel, hoogleraar massacommunicatie; Willem Kardux, (voorzitter), secretaris Universiteit Utrecht; Joop Kessels, hoofd programma Communicatie; Joke Mat, redactie NRC-Handelsblad; Herre van Oostendorp, Stichting Utrechts Universiteitsblad; Mascha Damen, Vereniging Utrechts Universiteitsfonds; Leon van de Zande, studievereniging Awater

Aan dit nummer werkten verder mee: Mirke Beckers, Herbert Blankesteyn, Suzanne Brink, Xander Bronkhorst, Tanny Dobbelaer, Alette van Doggenaar, Erik Hardeman, Armand Heijnen, Frans van Mieghem, Lex Linssen, Leonie van den Schoor, Hummie van den Tonnekreek
Fotografie: Herman van Doorn, Maarten Hartman, Co de Kruijff/HH, Flip de Nooyer/Foto Natura, Ivar Pel, Stijn Rademaker, Jac. P. Stolp
Cartoon: Niels Bongers
Ontwerp en opmaak: Jeske van der Poel, Breda
Druk: Drukkerij Dijkman BV, Amsterdam

© Universiteit Utrecht. Illustrer, periodiek voor alumni van de Universiteit Utrecht. Overname van artikelen is - onder bronvermelding - toegestaan. Het U-blad stelt op verzoek van de redactie eerder in het U-blad verschenen artikelen en illustraties beschikbaar aan Illustrer. ISSN: 1383-4703

Voor toezending is gebruik gemaakt van alumnibestanden van:

Vereniging Utrechts Universiteitsfonds
Reünistenvereniging BITON
Reünistenvereniging SSR-NU
Reünistenvereniging Unitas S.R.
'Lungit Iunctus'
Reünistenvereniging USC
Reünistenvereniging UVSV/NVVSU
Reünistenvereniging Veritas
Faculteit Farmacie
Faculteit Godgeleerdheid
Faculteit Letteren
Faculteit Natuur- en Sterrenkunde
Faculteit Rechtsgeleerdheid
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Faculteit Sociale Wetenschappen
Faculteit Scheikunde
Faculteit Wijsbegeerte
Faculteit Wiskunde en Informatica
A-Eskwadraat, Avirus, ESN, JSVU, PHEPH, SIB, SAMS, SVKIU, John Tomes, UGV, URIOS, UHSK, KNGMG, KNMG, KNMvD, KNMP, NIBI, NIP

Redactie-adres:

Illustrer, postbus 80125,
3508 TC Utrecht,
(030) 2534073,
fax: (030) 2533685,
e-mail: k.beneken@bur.ruu.nl

Een kwartaalkeuze uit de persberichten van promoties, oraties en onderzoek. De persberichten zijn te vinden op internet: <http://www.ruu.nl/persberichten>.

Jongeren in de marge

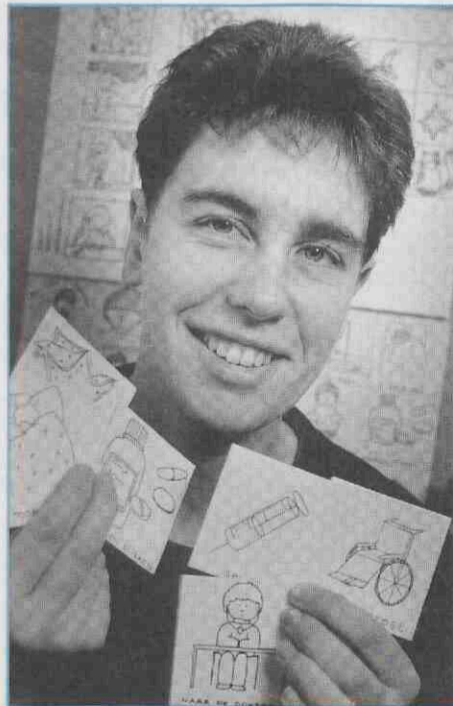
De Jeugdwerkgarantiewet draagt onbedoeld bij aan het ontstaan van een onderklasse in Nederland. Ongeveer een kwart van de deelnemers in de JWG valt uit en krijgt vervolgens drie maanden geen uitkering. Veel jongeren vinden de banen te eentonig, klagen dat ze te weinig te doen hebben of dat ze alleen ingezet worden voor de rotklusjes. Een aanzienlijk deel van de werkloze jongeren wordt zo steeds verder gemarginaliseerd. Een goede diagnose van de problemen van jongeren ontbreekt, en dit zou juist het begin van een oplossing kunnen

zijn. Dit constateert Henk Spies in zijn onderzoek naar langdurige werkloosheid en leefbaarheid in oude stadswijken. In zijn proefschrift 'Uitsluitend voor jongeren? Arbeidsmarktbeleid en het ontstaan van een onderklasse' (ISBN: 90-6224-410-6) pleit hij voor het ontwikkelen van een op maat gesneden traject waarbij alle relevante achtergronden en omstandigheden betrokken worden, ook die in de persoonlijke of sociale sfeer. Op 16 januari promoveerde Spies aan de faculteit Sociale Wetenschappen (promotor: prof. dr. H.M.J. Coenen).

Zieke kinderen

Adequate kennis over hun ziekte kan kinderen helpen ermee om te gaan. Bij sommige ziektes, zoals suikerziekte, is kennis over de aandoening zelfs noodzakelijk. De kennis van een kind moet het

uitgangspunt vormen van educatie en voorlichting, niet de kennis van de volwassene. Een beter begrip over ziekte zorgt er ook voor dat kinderen beter de behandelvoorschriften uitvoeren en trouwer meedoen aan hun therapie, en voorkomt onnodige angst. Dit zijn enkele conclusies uit het proefschrift 'Ziektebegrip bij kinderen. De ontwikkeling van het denken over ziekte' van Esther Hosli. Zij promoveerde op 16 januari aan de faculteit Sociale Wetenschappen (promotoren: prof. dr. P.G. Heymans, prof. dr. E.P.J.M. Elbers). De resultaten geven aanknopingspunten voor voorlichting en educatie.

Esther Hosli: "Kinderen hebben kennis over hun ziekte nodig."

Extreem-rechts

Het ICERD-verdrag van de Verenigde Naties, opgesteld om rassendiscriminatie tegen te gaan, biedt mogelijkheden om extreem-rechtse politieke partijen te verbieden. Bij ondertekening van het verdrag gaat een land verplichtingen aan om zijn binnenlandse wetgeving aan te passen. Mensenrechtenorganisaties, zoals Amnesty

International, kunnen aangesloten landen onder druk zetten door deze verplichtingen onder het verdrag openbaar te maken. Dit blijkt uit het rapport 'Het ICERD als pressiemiddel', geschreven door rechtenstudent Selina Kossen. Het rapport is te bestellen bij de Wetenschapswinkel Rechten (030) 2537025.

Hoogleraren

In het komende kwartaal houden de volgende hoogleraren hun oratie (aula van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht om 16.15 uur):

Prof. dr. Th. J. M. Verheij, faculteit Geneeskunde, 17 maart

Prof. dr. D. Boon, faculteit Rechten, 18 maart

Prof. dr. M.R. Egmond, faculteit Scheikunde, 19 maart

Prof. dr. O. van Nieuwenhuizen, faculteit Geneeskunde, 20 maart

Mw. prof. dr. E.N.

Noordhuizen-Stassen, faculteit Diergeneeskunde, 2 april

Prof. dr. A. Pijpers,

faculteit Diergeneeskunde, 7 mei

Prof. dr. A.H. Wertheim, faculteit Sociale Wetenschappen, 8 mei

Prof. dr. H.J.F. Knops,

faculteit Natuur- en Sterrenkunde, 13 mei

Prof. dr. H.M.C. Eijkelhof, faculteit Natuur- en Sterrenkunde, 14 mei

Mw. prof. dr. M.E. Everts,

faculteit Diergeneeskunde, 28 mei

Prof. dr. A. Polman, faculteit Natuur- en Sterrenkunde, 18 juni

In het komende kwartaal houden de volgende hoogleeraren hun afscheidscollege (aula van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht om 16.00 uur):

Prof. dr. J.M.V.M. Mouwen, faculteit Diergeneeskunde, 7 april

Prof. dr. H.A. Becker, faculteit Sociale Wetenschappen, 15 mei

Dansrages

Dansrages zoals twist, disco en house hebben in Nederland geleid tot veranderingen in de ideeën over dansen. Was dansen voor de twist-rage aan strakke regels gebonden en verbonden met seksualiteit, nu biedt het voor iedereen een mogelijkheid zich zonder schaamte naar hartelust uit te leven. Dit blijkt uit het proefschrift 'Beat crazy. Een pophistorisch onderzoek naar de impact van de transnationale dansrages twist, disco en house in Nederland' van Lutgard Mutsaers. "In het uitgaansleven van de jaren negentig valt het op dat jonge, blanke mannen niet langer de gedoodverfde harken zijn die zich

geen raad weten met hun lichaam en de dansvloer mijden als de pest. In de housecultuur is er geen aparte dansvloer meer: de feestruimte is de dansvloer en die valt niet te mijden. De massale deelname van blanke mannen aan iets wat vóór de house gold als een primaire interesse van vrouwen, zwarten en homo's is een opvallende, diepgaande vernieuwing die teweeggebracht is door de popmuziek." Op 13 februari promoveerde Mutsaers aan de faculteit Letteren (promotor: prof. dr. J.A. Righart).

Lutgard Mutsaers:
Onderzoek naar twist, disco, en house.

Werken loont

Een vergaande individualisering van het belastingstelsel zal ertoe leiden dat vrouwen meer uren willen werken. Als de voetoverheveling – de minst-verdienende partner draagt de belastingvrije voet over naar de meest-verdienende partner – wordt afgeschaft, zal de arbeidsduur van vrouwen met zo'n 15 procent stijgen. Bovendien maakt een geïndividualiseerd stelsel ook de inkomensongelijkheid tussen vrouwen kleiner. Dit concludeert

Yolanda Grift in haar proefschrift 'Female labour supply. The influence of taxes and social premiums'. Grift ontwikkelde een economisch model, waarmee de gevolgen voor de wekelijkse arbeidsduur van vrouwen bij verschillende belastingstelsels zijn door te rekenen. Populair gezegd: wat hou je er netto aan over als je één uur meer gaat werken en hoe beïnvloedt dat de beslissing om meer of minder te gaan werken? De studie nam het

traditionele kostwinnersmodel als uitgangspunt en bestudeerde daarbinnen het arbeidsmarktgedrag van gehuwde en ongehuwd samenwonende vrouwen. Veel van hen denken dat zij er netto nauwelijks iets op vooruitgaan als zij gaan werken. Grift laat zien dat werken wel degelijk loont. Zij promoveerde op 11 februari aan de faculteit Rechten, vakgroep economie (promotoren: prof. dr. J.J. Siegers, prof. dr. C.K.F. Nieuwenburg).

Tentoonstelling 'Geleerd in Utrecht'

De eerste meter, de oudste kilo

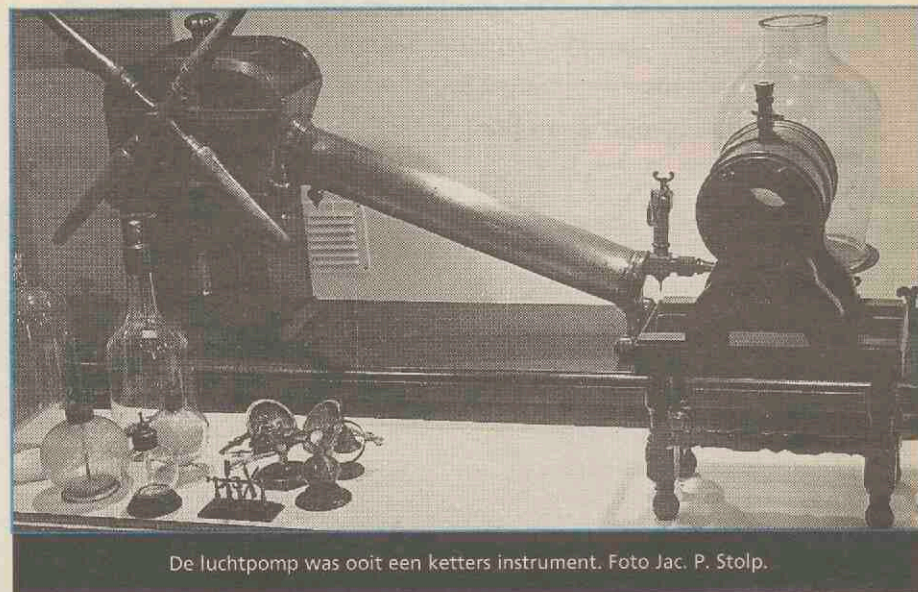
De Utrechtse universiteit beleefde in de negentiende eeuw een bloeiperiode. Experimenten en eigen waarneming gingen deel uitmaken van het onderwijs. De universiteit heeft hiervoor vanaf 1815 vele instrumenten en objecten aangekocht op het gebied van de geneeskunde, natuur- en sterrenkunde, zoölogie, geologie en plantkunde. Deze zijn nu – in sommige gevallen voor het eerst – te bezichtigen op de tentoonstelling 'Geleerd in Utrecht' in het Universiteitsmuseum. "Ze vormen de basis van het museum, het zijn de mooiste stukken uit de verzameling," zegt hoofdconservator dr. Jan Deiman.

'Geleerd in Utrecht' is een zeer gevarieerde tentoonstelling geworden. Deiman loopt naar een vitrine waarin een negentiende-eeuwse toga hangt met zilveren letters die uit de zeventiende eeuw stammen. Verder hangt er een promotiepenning aan een koord waar zilverdraad in is verwerkt en ligt er een promotiering. Tot 1836, vertelt Deiman, kon je gewoon promoveren, of promoveren 'met de kap'. Dat laatste was iets voor rijke studenten, waarbij die sieraden te pas kwamen. Bij de vitrines met sterrenkundige en natuurwetenschappelijke instrumenten springt meteen de vooruitgang van de wetenschap in het oog, en zal de toeschouwer zich verbazen over het feit dat vroegere hooggeleerden zich met zulke ogenschijnlijk simpele dingen bezighielden als de takelwagen, de elektri-

seermachine en de vacuümpomp. Deiman wijst naar een bijzondere theodoliet, die in 1910 werd gebruikt door Nederlandse wetenschappers om de precieze plaats van Mekka te bepalen. Heel in het geheim, aldus Deiman, omdat niet-islamieten niet in Mekka mochten komen. Hoe de Universiteit Utrecht aan deze theodoliet is gekomen, weet Deiman niet. Maar het instrument heeft een serienummer en hij heeft eens een artikel gelezen over die plaatsbepaling van Mekka, waarin datzelfde serienummer voorkwam. Sommige instrumenten, vertelt Deiman, kochten de hoogleraren in de achttiende eeuw van rijke burgers en regenten voor wie het mode was om een eigen instrumentencollectie te hebben, die vervolgens bij hun dood geveild werd. Zo kwam de Universiteit Utrecht ook aan de beroemde Van Swinden-collectie. Van Swinden was de Amsterdamse hoogleraar die betrokken was bij de internationale commissie die de kilo en de meter moest bepalen. Indertijd gebruikte iedere stad eigen maten, wat tot grote verwarring en misverstanden kon leiden. Eind achttiende eeuw werd er een commissie in het leven geroepen die universele maten moest bepalen. Toen het werk klaar was in 1799, kregen de commissieleden de maten mee naar huis. De Utrechtse hoogleraar Gerrit Moll was een leerling van Van Swinden, en erfde de maten na zijn dood. Zo kwam de universiteit al in 1824 in het bezit van één van de eerste meters en de oudste kilo's ter wereld.

Luchtpomp

Dan loopt Deiman naar de kast met de echte pronkinstrumenten. Daar liggen bijvoorbeeld

De luchtpomp was ooit een ketters instrument. Foto Jac. P. Stolp.

vier zeer fraaie zeventiende-eeuwse ivoren zonnewijzers, uit een legaat van een Franse historisch-cartograaf die in de jaren tachtig een eredoctoraat kreeg van de Universiteit Utrecht. En natuurlijk de twee planetaria, waarmee hoogleraren eind zeventiende eeuw, door aan een hendeltje te draaien, demonstreerden hoe de planeten om elkaar heen draaien.

Naast de pronkkast staat de grote elektriseermachine uit 1791, het zusje van de grootste elektriseermachine ter wereld die in het Teylers museum in Haarlem staat. Voor de negentiende-eeuwse student was deze machine net zo iets als een deeltjesversneller voor de huidige student, aldus Deiman. In de colleges werden er veel proeven mee gedaan, waardoor mensen geleidelijk vertrouwd

raakten met elektriciteit.

Voor de luchtpomp geldt hetzelfde, ook daarmee werd destijds heel wat geëxperimenteerd. De universiteit schafte hem al in 1706 aan, en daarmee is hij het oudste natuurkundige instrument van de Universiteit Utrecht. Met de luchtpomp konden achttiende-eeuwse natuurkundigen het bestaan van het luchtledige of vacuüm aantonen, en dat was een doorbraak, want in de Middeleeuwen werd beweerd dat dit niet bestond. Onder de pomp legden ze bijvoorbeeld een kikker om te constateren dat die doodging in het luchtledige. De pomp lag volgens Deiman heel gevoelig bij de theologen, die de experimenteerdang van de fysici maar een ketterse bezigheid vonden, en werd in Utrecht dan ook pas na de dood van de invloedrijke Utrechtse theoloog Voetius aangeschaft.

Mechanica

Fraai is ook de mechaniekast, schuin tegenover de elektriseermachine. De objecten die erin staan – hijskranen, takels, een brandspuit en een maquette van een sluis – lijken kleine-jongensspeelgoed, maar stonden in de achttiende- en negentiende-eeuwse collegezaal. Deiman vertelt dat ze werden gebruikt om een nieuw soort kennis, de mechanica volgens Newton, aan studenten uit te leggen. "Het was heel wiskundig, en in die tijd was niemand daar echt vertrouwd mee. De Leidse hoogleraar 's Gravezande kwam ermee in aanraking in Engeland en bedacht toen een manier om het proefondervindelijk te onderwijzen aan de hand van die mechanische modellen. Hij heeft daar leerboeken over geschreven met veel plaatjes en die werden in heel Europa gebruikt. De Utrechtse instrumentenmaker Jan van Musschenbroek maakte de modellen en diens broer Peter, die hoogleraar was in Utrecht, introduceerde ze aan de Utrechtse universiteit." (MB)

De tentoonstelling 'Geleerd in Utrecht' is te zien in het Universiteitsmuseum, Lange Nieuwstraat 106, Utrecht. Informatie: (030) 2538007.

Geleerd in Utrecht: de mooiste stukken uit de collectie. Foto Jac. P. Stolp.

Leren!

Zoeken naar de grote lijn

De Groep

Afgestudeerden zoeken elkaar op

De leergroep:

V.l.n.r. op de foto:

Petrice Broeders (1962)

Wouter Polet (1938)

Ingeborg Sandig (1965)

Martijn Vroemen (1964)

Wendel Greve (1964)

Hilde van Xanten (1961)

Niet aanwezig: Jack van de Kieboom (1964)

Wouter Polet was tot 1988 docent

A&O psychologie.

De rest is in 1988/1989 afgestudeerd in arbeid- en organisatiepsychologie.

Wat doen de zeven leden van 'de leergroep' tijdens hun vijfwekelijkse bijeenkomsten?

"Leren!" roepen de arbeids- en organisatiepsychologen in koor. En dat allemaal onder het motto van hun grote voorbeeld Edu Feltmann.

LEONIE VAN DEN SCHOOR

Een druilerige vrijdagavond in Zeist. Buiten klettert de regen op de oprijlaan die vol staat met auto's van de gasten, binnen schrapen zes leden van de 'leergroep' hun dessertbordjes zorgvuldig leeg. Iedereen is er, behalve Jack, die naar een 'gezellig avondje' in Scheveningen moest. Gastvrouw Petrice, herkenbaar aan haar lange schort, verdwijnt met de lege bordjes naar de design-keuken. Even later komt ze terug met koffie en thee.

Roerige historie

Ooit zijn ze gestart als mentorgroep, bedoeld als steuntje in de rug voor de eenzame doctoraalfase. Ruim tien jaar na dato bestaan ze nog steeds. Waar andere mentorgroepen nooit goed op dreef kwamen of al vóór het afstuderen ter ziele gingen, bleef 'de leergroep' – zoals de psychologen zich zijn gaan noemen – stug doorgaan. Zelfs begeleider Wouter Polet is niet afgehaakt. "Dit jaar vieren we ons twaalfeneenhalfjarig jubileum", komt hij tot de verrassende ontdekking. Martijn, terugblikkend: "We hebben een roerige historie achter de rug." Wendel, gretig: "Ja, schrijf op." Petrice, proestend: "Er zijn leden geëlimineerd", doelend op twee studenten die de groep al in de beginjaren hebben verlaten. Al terugblikkend verbazen de leergroepleden zich over de ontwikkeling die ze in die twaalf jaar tijd hebben doorgemaakt. Van onzekere studenten op een klein kamertje die een

beetje bleu op de arbeidsmarkt kwamen kijken, zijn ze veranderd in gesetelde arbeids- en organisatiepsychologen. Van Utrecht zijn ze uitgewaaid over het hele land. Martijn: "We hebben banen aanvaard, huwelijken gesloten, huizen gekocht en gezinnen gesticht." Steeds vaker komt er een kind mee naar de leergroepbijeenkomst. De dochter van Petrice, een peuter van twee jaar, zit met een slaperig wit gezichtje op de hoek van de tafel te spelen. In de voorkamer slaapt de baby van Ingeborg in een campingbedje.

Nieuwe techniektjes

Waar ze het zoal over hebben tijdens hun bijeenkomsten? Dat is een beetje afhankelijk van de levensfase waarin de leden verkeren. Soms gaat het een half jaar lang over make-laars (de huizengolf) of baby's (de geboortegolf), dan weer over 'het vakgebied'. Laatst had Ingeborg het over een workshop 'verhalen vertellen' die ze had gevolgd. Dat leek haar wel nuttig voor de dagelijkse praktijk. "Als je een cliënt iets moet vertellen en je verwacht dat je op weerstand zult stuiten, kun je de boodschap beter verpakken in een verhaal. Misschien pikt hij het dan wel op." Toch draait het in de leergroep niet zozeer om het uitwisselen van recente informatie en nieuwe techniektjes, waarmee ze dan hun voordeel kunnen doen op het werk. Nee, het gaat vooral om 'persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheden', legt Wouter uit. "Hoe je advies geeft aan een klant, heeft veel meer met jezelf als persoon te maken, dan met een methode of techniek die je gebruikt."

Confronterend

Eigenlijk is het allemaal begonnen met Edu Feltmann. In de jaren tachtig liet hij als gast-docent een frisse wind door de Utrechtse psychologenwereld waaien. Zijn verkondigingen waren zo omstreden en vernieuwend, dat mensen boos wegliepen uit de collegebanken. De avonden van de leergroep zijn geënt op Feltmann's 'adviesgespreksmodel', de manier waarop een psycholoog met een cliënt omgaat. Wendel: "Stel iemand zit met een probleem: hij kan niet overweg met zijn collega of zijn baas. Dan kunnen we zeggen: inderdaad, het is ook een eikel. Maar we zijn niet zozeer beoordelend bezig, we komen niet meteen met een visie of een directe oplossing. Wel proberen we duidelijk te krijgen waar de vragensteller écht mee zit, wat er áchter die vraag ligt. We vragen dieper door en proberen een lijn te trekken naar andere situaties. Er kan best uit komen dat hij zelf bijdraagt aan een bepaald omgangspatroon met iemand, waardoor hij vanzelf een conflict krijgt." Dit soort zelfonderzoek komt ook in de leergroep voor. Hilde: "Als je ergens mee zit, wordt er goed naar je verhaal geluisterd. De groep bekijkt de zaak van alle kanten en helpt je een stapje verder." Dat kan confronterend zijn. Hilde: "Buitenstaanders raden me wel eens aan 'ga toch niet meer naar die leergroep, je maakt het jezelf alleen maar lastig'."

De leergroep: persoonlijke ontwikkeling staat voorop.

Onvoorspelbaar

Toch blijven Hilde en de anderen komen, want de groep is voor hen een forum van gelijkgestemden, een plek waar iedereen zijn ei kwijt kan. Zit iemand met een vraag of probleem, dan kan hij of zij dat 'inbrengen'. Ingeborg: "Hier kun je op een aangename manier praten over dingen die je bezighouden. Een sollicitatie bijvoorbeeld. De anderen nemen de moeite om zich er samen met jou in te verdiepen. Dat is voor mij heel waardevol." Wouter: "Het gaat niet om de inhoud van je inbreng, het gaat meer om de manier waarop je iets inbrengt. Dat zegt iets over jezelf."

Het verloop van een avondje leergroep is altijd onvoorspelbaar, niemand weet wat er gaat gebeuren. Het kan heel gezellig zijn, maar het kan ook een lastige avond worden. Petrice: "Heel belangrijk is dat we ons veilig voelen in de groep. We hebben allemaal dezelfde achtergrond, we weten dat als je hier iets dropt niemand iets met die informatie doet. Daarom ben je bereid jezelf meer bloot te geven."

Het loopt tegen elven, de dochter van Petrice wordt actief, vrolijk fietst ze met haar drie-wielertje door de woonkamer. De baby in het campingbedje begint te huilen, het is tijd voor een voeding. Terwijl Ingeborg haar kind uit bed haalt, vraagt Martijn zich af waarom de leergroep nog steeds bestaat. "Eigenlijk is het een wonderlijk fenomeen dat we al zo lang bij elkaar komen. Hebben jullie die gedachte nooit? Waar we het hier over hebben, kan ik net zo goed met mijn vrienden of collega's bespreken. Hoe lang blijven we nog zo doorgaan?" Wendel: "Zolang het leuk blijft."

Oproep voor deze rubriek

Maakt u deel uit van een nog immer actieve – koken, reizen, studeren – groep van afgestudeerden, of kent u andere alumngroepen die in aanmerking komen voor een reportage in deze rubriek, laat het dan weten aan de redactie van Illustrer, telefoon: (030) 2534073, fax: (030) 2533685, e-mail: k.beneken@bur.ruu.nl

Hannesen met een wierookvat

De zijsprong

Opmerkelijke loopbanen

Harrie Smeets (37) studeerde in 1986 af als neerlandicus. Een jaar tevoren was hij al begonnen aan een priesteropleiding in Rolduc. Nu is hij pastoor in Maastricht.

In de zomer van 1984, om precies te zijn op 21 juli om tien over zes 's middags, ging er bij Harrie Smeets 'een knop om'. Hij bezocht een dienst in een kerkje in Rome. "De priester nodigde ons uit voor een persoonlijke biecht. Geen haar op mijn hoofd die dat wilde. Tegelijk waren er tien jaar daarvoor dingen in mijn leven gebeurd waar ik bepaald niet trots op was." Haast ondanks zichzelf ging Harrie biechten: voor hem het begin van

een radicale ommezwaai. "Als ik mijn ogen en oren open had gehad, had ik het op mijn dertiende, veertiende jaar al kunnen weten. Als jongen was ik misdienaar. Soms dacht ik: mmm, priester, dat is wel wat. Maar in de jaren zeventig was dat idee absurd. De kerk liep leeg, de priesters werden ouder en slechts een enkeling had nog de excentrieke hobby om met een wierookvat te hannesen."

Hij steekt een sigaar op. Blaast de rook voor zich uit en zegt: "Ik ben altijd praktiserend katholiek geweest, maar de kern had ik niet te pakken. Pas tijdens mijn studie theologie kon ik onder woorden brengen wat ik altijd al had geloofd." Na de gebeurtenis in het kerkje in Rome verzette hij zich enige tijd tegen het idee om priester te worden. "Ik dacht letterlijk: zoek maar een ander! Ik had altijd leraar Nederlands willen worden. Ik genoot van het vrije studentenleven en twijfelde aan het celibaat."

Harrie Smeets: "Ik heb nu als pastoor een veel rijker leven dan ik als neerlandicus zou hebben."

Een raadsel

Nooit meer leg ik uit waarom ik rechten ben gaan studeren. Er is nu wel vaak genoeg gelachen omdat ik zei dat ik een uitweg zocht voor fantasie en creativiteit die ik in mijn werk - hoofdredacteur van een roddelblad - niet kwijt kon. Dat de combinatie boeken, koffie, sigaretten en Maria Callas iets magisch hebben in de nacht. Dat er maar een ding nog lekkerder is dan een mooi cijfer voor een werkstuk. Ik leg trouwens helemaal niet meer uit waarom ik op mijn leeftijd studeer. Ja kom. Andere vrouwen gaan op horoscopes en doen iets new age-rigs met hun huis zodat hun energie niet via de wc-pot verdwijnt. Moeten zij uitleggen waarom ze van hun huishoudgeld een boek kopen? Nog een keer: aan een bul heb je niks. Je wordt er niks mee. Je kan er niks mee. En ga ik er nog wat mee dóen? Doen? Het ding hangt achter mijn bureau aan de muur. Ik hoop maar dat ik voor de volgende bul weer net zo'n lijst kan vinden. Ik wil een stelletje voor mijn werkkamer die zo beeldrig is ingericht met panterprints. Een vriendin, die weet van mijn smaak en inrichting zei dat twee lijsten misschien toch nog wat magertjes zijn aan die grote wand. Maar kind, dan promoveer ik toch gewoon om er een passend drieliuk van te maken. In Utrecht ben ik nooit hinderlijk belaagd door lieden die willen weten waarom ik studeer en hun verbaasde blik: heb je hersens? (Nee, ik haal cijfers) Of dat quasi-intellectuele geneuzel over 'mijn ethische grenzen' in (sommige) kringen waar ik tekst en uitleg moet geven over mijn werk. Medestudenten zijn, denk ik, niet eens echt geïnteresseerd in mijn baan die ze hooguit een vermakelijke bezigheid vinden. Veredelde werkstudent. De professor? De docenten. Als ze al weten wat ik doe, geldt liberale ruimdenkendheid en tellen de cijfers. Toen ik een paar jaar geleden afstudeerde, was ik niet blij. Daar liep ik met de bul en de bloemen. Ik kon wel huilen. Na een jaar stond ik weer op de stoep van het Janskerkhof. Met een droom. Wat denk je, vroeg ik mijn 'oude studieadviseuze', maar meteen gaan voor de promotie of eerst nog... Het werd eerst nog recht, bestuur en management. Maar promoveren doe je ook in Utrecht, hoor, zei ze. Je bent uiteindelijk een beetje van ons. Van ons... Dat gevoel gaat nooit meer over.

Humme van den Tonnekreek,
hoofdredacteur van Weekend

Toch ging hij in september 1985 naar het internaat Rolduc om er een opleiding tot priester te volgen. "Het klinkt EO-achtig, maar het is waar: de liefde van Christus overwon." Zijn studie Nederlands zat er toen al bijna op. Na enkele tentamens studeerde hij in 1986 af in de Renaissance letterkunde. Voor het interview is Harrie Smeets afgereisd uit Maastricht, waar hij pastoor is over drie parochies. Hij wil graag een dagje doorbrengen in de stad waar hij zijn studententijd heeft doorgebracht. "Voor Nederlands heb ik altijd een wetenschappelijke interesse getoond. Zo las ik extra literatuur buiten de verplichte lijsten om. Die interesse heb ik voor de theologie nooit op kunnen brengen. Het doel van die studie was: priester worden. Dus was ik wel tevreden met een zesje - binnen is binnen." We spreken elkaar in café de Postiljon aan de Lijnmarkt - 'je herkent me aan mijn priesterboord'. In deze kroeg ontmoette hij zijn studievrienden. "Nee, ze waren niet enthousiast over mijn keuze maar wel heel geïnteresseerd. Ze vroegen: hoe verzin je zoiets?" Sinds hij tot priester is gewijd heeft hij al op verschillende plaatsen in Limburg gewerkt. Als diaken, als kapelaan en sinds kort als pastoor in

Maastricht. Geen gemakkelijk werkgebied, vertelt hij: "Een tijd geleden heb ik een meisje van dertien begraven. Zij was doodgeschoten door een vriendinnetje dat zat te spelen met het pistool van haar broer." Maar hij heeft geen spijt van zijn keuze. "Uiteindelijk ligt hier mijn levensvervulling. Ik heb nu een veel rijker leven dan ik mezelf als neerlandicus ooit had kunnen geven." (TD)

Oproep voor deze rubriek

Bent u na uw studie ook iets heel anders gaan doen of kent u iemand die een 'zijsprong' heeft gemaakt, laat het dan weten aan de redactie van Illustrer, telefoon: (030) 2534073, fax: (030) 2533685, e-mail: k.beneken@bur.ruu.nl.

Illustrer 11 verschijnt op 6 juni 1998

Reacties, suggesties en ingezonden mededelingen kunt u toezenden aan de redactie vóór 22 april 1998. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden mededelingen in te korten of te weigeren.

Adressen

Universiteit Utrecht Bestuursgebouw
Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2533550 Fax: (030) 2533388

Vereniging Utrechts Universiteitsfonds
Bureau: Achter de Dom 20,
3512 JP Utrecht (030) 2538025
ufonds@bur.ruu.nl

Coördinator alumnibinding
Mw. drs. D.T.M. Majoor, Heidelberglaan 8,
3584 CS Utrecht (030) 2534072
E-mail: d.majoor@bur.ruu.nl

Aardwetenschappen
Budapestlaan 4, 3584 CD Utrecht
Postbus 80021, 3508 TA Utrecht
(030) 2535050 Fax: (030) 2535030
E-mail: i.beekman@earth.ruu.nl

Biologie F.A.F.C. Wentgebouw
Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80088, 3508 TB Utrecht
(030) 2532276 Fax: (030) 2534526
E-mail: w.j.c.amesz@boev.biol.ruu.nl

Diergeneeskunde Androclusgebouw
Yalelaan 1, 3584 CL Utrecht
Postbus 80163, 3508 TD Utrecht
(030) 2534851 Fax: (030) 2537727

Farmacie F.A.F.C. Wentgebouw
Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80082, 3508 TB Utrecht
(030) 2537313/2532525 Fax: (030) 2513953
E-mail: h.m.dobbelaar@far.ruu.nl

Geneeskunde Stratenum
Universiteitsweg 100, 3584 CG Utrecht
Postbus 80030, 3508 TA Utrecht
(030) 2538888 Fax: (030) 2539025
E-mail: bureau@med.ruu.nl

Godgeleerdheid Willem C. van Unnikgebouw
Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht
(030) 2531853 Fax: (030) 2533241
E-mail: theology@cc.ruu.nl

Letteren
Kromme Nieuwegracht 46, 3512 HJ Utrecht
(030) 2536105 Fax: (030) 2536083 E-mail
medewerkers: <naam>@let.ruu.nl

Natuur- en Sterrenkunde
Princetonplein 5, 3584 CC Utrecht
Postbus 80000, 3508 TA Utrecht
(030) 2533284 Fax: (030) 2539282
E-mail: facbureau@fys.ruu.nl

Rechtsgeleerdheid
Janskerkhof 3, 3512 BK Utrecht
(030) 2537018/2537017 Fax: (030) 2537300
E-mail medewerkers: <voorletters.voorvoegselsachternaam>@rgl.ruu.nl

Ruimtelijke Wetenschappen
Willem C. van Unnikgebouw
Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht
(030) 2532044 Fax: (030) 2540604
E-mail: r.vanderlinden@frw.ruu.nl

Scheikunde F.A.F.C. Wentgebouw
Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80083, 3508 TB Utrecht
(030) 2533793/2533791 Fax: (030) 2533072
E-mail: j.a.dekooker@chem.ruu.nl

Sociale Wetenschappen Centrumgebouw
Zuid, Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht
(030) 2534700 Fax: (030) 2531619
E-mail: bureau@fsw.ruu.nl

Wijsbegeerte Bestuursgebouw
Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2531831 Fax: (030) 2532816
E-mail: bureau@phil.ruu.nl

Wiskunde en Informatica
Budapestlaan 6, 3584 CD Utrecht
(030) 2531515/2533536 Fax: (030) 2518394
E-mail: hurk@math.ruu.nl

IVLOS Bestuursgebouw
Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2533400 Fax: (030) 2532741
E-mail: ivlos@ivlos.ruu.nl